

35. заседание

Понедѣльникъ, 18 февруарий 1924 г.

(Отварито отъ подпредседателя Н. Найденовъ, въ 16 ч.)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звънъ) Моля г. секретаря да провери по списъка присъстваващитѣ г. г. народни представители.

Секретарь д-ръ Ц. Дяковъ (д.сг): (Прочита списъка. Отъ заседанието сж отсъствували следнитѣ народни представители: Алексювъ Петъръ, Атанасювъ Никола, Беровъ Добри, Бояджисювъ, Хасанъ-ефенди, Братанювъ Пчо, Бръшлянювъ Пчо, Бурювъ Атанасъ, Бължювъ Петъръ, Величювъ Точо, Волевъ Борисъ, Георгиевъ Васко, Георгиевъ Додю, Горбанювъ Иванъ, Гургутски Раиселъ, Дамъчювъ Владимиръ, Данаилювъ Георги, Домузчиевъ Василъ, Дюнузовъ Михаилъ, Драганювъ Трънто, Живчювъ Георги, Йодювъ Проданъ, Кабанчювъ Христо, Казасювъ Димо, Калчювъ Панайотъ, Тичачювъ, Камдулювъ Димитъръ, Киселювъ Христо, Ковачювъ Иванъ, Косовски Георги, Кюрчювъ Димо, Ляпчювъ Андрей, Маджарювъ Тодоръ, Максимювъ д-ръ Никола, Маринювъ Владиславъ, Марювъ Никола, Миланювъ д-ръ Кръсто, Минчювъ Атанасъ, Минчювъ Миланъ, Миски Христо, Милчювъ Димитъръ, Мушанювъ Никола, Найденовъ Петко, Недѣлчювъ Лачо, Николчювъ Върбанъ, п. Николчювъ Маринъ, Пастухювъ Кръсто, Петровъ Борисъ, Петровъ Койко, Пехливанювъ Костадинъ, Поповъ Георги, Поповъ Проданъ, Проданювъ Господинъ, Пурешчювъ Цвѣтани, Рачевъ Никола, Реджювъ Григоръ, Робевъ Исидръ, Румешювъ д-ръ Владимиръ, Савювъ Николай, Славювъ Йорданъ, Славювъ Крумъ, Ставчювъ Ангелъ, Стефанювъ Велико, Стефанювъ Петъръ, Стоянчювъ Станчо, Такевъ д-ръ Владимиръ, Теодоровъ Теодоръ, Терзиевъ Иванъ, Теодоровъ Гую, Топалчювъ Недѣлчо, Тотчювъ Бошко, Търчанювъ Петко, Храчювъ Методи, Чирпанчювъ д-ръ Никола, Чолачювъ Стефанъ и Юрчювъ Георги)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: (Звънъ) Отъ 247 души народни представители присъствуватъ 111. Следователно, има нужното число споредъ правилника народни представители; за да считаме заседанието за законно.

Обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, има да ви дайрава няколко съобщения, на първо мѣсто за отпуснитѣ, далови на лѣво отъ г. г. народнитѣ представители по важни домашни причини, а именно:

- На г. Никола Мушанювъ — 4 дни;
- На г. Теодоръ Теодоровъ — 7 дни;
- На г. Недѣлчо Топалювъ — 1 день;
- На г. Васко Георгиевъ — 2 дни;
- На г. Добри Беровъ — 4 дни;
- На г. Василъ Домузчиевъ — 10 дни;
- На г. Велико Стефанювъ — 5 дни;
- На г. Петко Търпанювъ — 4 дни;
- На г. Иванъ Горбанювъ — 1 день;
- На г. Владимиръ Дамъчювъ — 4 дни;
- На г. Владимиръ Маринювъ — 10 дни;
- На г. Методи Храчювъ — 5 дни и
- На г. Петъръ Алексювъ — 5 дни.

Освенъ това, г. г. народни представители, постъпило е запитване отъ новозагорския народенъ представител г. Петъръ Минювъ, съ което пита г. министра на правосъдието да отговори: 1) защо и по какви следствени дѣла се преследватъ бившитѣ министри отъ кабинета Стамболийски: Христо Малюловъ, Коста Томовъ, Стоянъ Омарчевски, Алексювчювъ Радюловъ, Марко Турлачювъ, Димитъръ Зографски, Кирилъ Павловъ, Кошечанчювъ Мурашиевъ, Петъръ Яневъ, Цанювъ Бакаловъ, Недѣлчо Атанасювъ, Христо Стоянчювъ, а също и членоветѣ отъ бивнето постоянно правителство на Земледѣлския съюзъ: Мило Печювъ и Георги Марчювъ;

2. Въ какви углавни дѣла сж образувани тия следствени дѣла; по колко отъ тѣхъ има обвинителни актове; по кои членове отъ наказателния законъ е подведено въско отъ казанитѣ лица;

3. Защо не се дава спешностъ на тия арестантски дѣла и защо е нужно деветъ месеца предварителенъ затворъ за свършване на едно следствено дѣло;

4. Съ какво постановление, отъ кого и по кое дѣло е задържанъ въскъ отъ арестуванитѣ, кои отъ тѣхъ сж задържани подъ арестъ съ министерско постановление и пр.

На това запитване ще се отговори, когато Събранието опредѣли день за разглеждане на запитвания.

Постъпило е отъ Министерството на финанситѣ законопроектъ за отпусчане отъ Българската народна банка заемъ отъ 10.000.000 л., подъ гаранция на държавата, на Българската централна кооперативна банка за изплащане обезщетението на застрахованитѣ отъ градушка земледѣлци.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за тарифата на изпоснитѣ стоки.

Понеже г. министърътъ на финанситѣ е заелъ въ финансовата комисия, азъ моля, г. г. народни представители, да се съгласите да преминемъ къмъ разглеждането на втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за земледѣлскитѣ опитни и контролни институти.

Докладчикъ на този законопроектъ е г. Пчо Братанювъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Тогава г. секретарятъ да го прочете.

Секретарь д-ръ Ц. Дяковъ (д.сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитѣ и прибавкитѣ, приети на второ четене)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Понеже никой не е депозиралъ предложение, пристъпваме къмъ гласуване. Ония, г. г. народни представители, които приематъ законопроекта за земледѣлскитѣ опитни и контролни институти на трето четене тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 9, Т. II)

Пристъпваме къмъ разглеждането на третата точка отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за скрититѣ недостатъци при покупко-продажбата на домашнитѣ животни.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ Ц. Дяковъ (д.сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ поправкитѣ прибавкитѣ, приети на второ четене)

Председателстваващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за скрититѣ недостатъци при покупко-продажбата на домашнитѣ животни тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 10, Т. II)

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за извънбюджетенъ (свѣтхсмѣтенъ) кредитъ на сума 40.000.000 л. за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара на 30 септември 1923 г. въ гр. Враца.

Понеже г. министърътъ на финанситѣ отсъствува — заелъ е въ финансовата комисия — ще пристъпимъ къмъ разглеждане на следующата точка отъ дневния редъ —

продължение разискванията по второто четене на законо-проекта за обществените осигуровки.

Има думата докладчикът г. Стойчо Мошановъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 12 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 12 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Поиска кой не иска думата по чл. 12, ще го полова на гласуване. Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 12 т.й, както се прочете от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 13 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 13 комисията не е направила никакви изменения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 13 т.й, както се прочете от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 14 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 14 комисията направи следните изменения: изхвърли пунктъ в, като пунктъ г става пунктъ в. Въ свързка съ тълкуването, което може да се даде на „тъмническ затворъ“ въ чл. 14, комисията ме упълномощи да заяви, че се разбира въ смисъла, който му дава наказателниятъ законъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 14, както се докладва от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 15 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 15 комисията направи следните изменения. Изхвърли първата алинея, понеже намира, че тя е въ свързка съ определениято, което се даде на злополуката. Злополука може да има само при изпълнение на работа възложена въ предприятието. Така че въ случая, който попада под чл. 15, пострадалият не може да иска обезщетение, защото той не попада под дефиницията, която се дава на злополуката въ чл. 3 отъ закона. Това е изменението, което направи комисията; друго изменение няма.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 15 т.й, както се докладва от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 16 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 16 комисията направи следните изменения. Въ втората алинея зачеркна въ началото думитъ „За тал цель“ и въ края на същата алинея — думитъ „казанитъ условия“, като вмѣсто тѣхъ постави „гражданското състояние на пенсионера и семейството му“. Това го направи, за да ограничи отговорността на общинските власти само до това — да съобщаватъ промѣнитъ, които съ станали въ гражданското състояние. Както бѣше първоначалната редакция, можеше да се мисли, че общинскитъ власти сѣ длъжни да съобщаватъ за промѣнитъ, които съ станали въ гражданското състояние на пенсионера. Безспорно е, че въ това отношение общинските власти не могатъ да бждатъ държани отговорни.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приемат чл. 16 т.й, както се докладва от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 17 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 17 комисията направи следните изменения. Въ п. „б“ на края прибави: „Семейството на пенсионера обаче получава пенсия въ случаитъ и размитъ на чл. 12 отъ закона“. Въ този случай се дава пенсията въ тия размитъ, въ които се дава, когато пенсионерътъ е починалъ, на акаговото семейство.

Въ края на п. „д“ премахна думитъ „българскитъ власти“ и постави вмѣсто тѣхъ „управлението на фонда“.

Въ последната алинея вмѣсто думитъ „всячки горени-броени случаи“ постави „точки а, б, в, г, д“, защото нѣма смисълъ да се поставятъ последнитъ два пункта е и ж. Въ края на забележката постави думитъ „на фонда“. Значи само въ случаи, когато единъ пенсионеръ постъпи въ приютъ, издържанъ отъ фонда, тогава се отнема неговата пенсия; а ако бжде настаненъ въ единъ частенъ приютъ или въ приютъ на тѣкое благотворително дружество, той продължава да получава своята пенсия.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. ст.): Моля г. докладчика, ако обича, да даде едно малко обяснение по този изразъ на п. „б“: „Семейството на пенсионера обаче получава пенсия въ случаитъ и размитъ на чл. 12 отъ закона“. Въ чл. 12 се очертава съ другъ терминъ; тамъ се говори за наследници. Смятамъ, че това е едно различие да се употребява въ единъ случай законния изразъ „наследникитъ“, а въ втория случай, „семейството“. Дали е случайно, или имате особени съображения, щото въ чл. 12 да употребявате „наследникитъ“, а тукъ „семейството“?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Не е станало случайно, защото при живъ човѣкъ не можеме да употребимъ термина „наследникъ“. Подъ „семейство“ разбираме всички случаи. Ако има само съруга, тя ще получава пенсия, като вдовица. Абсолютно същото е, както е въ чл. 12, но не можеме да кажемъ „наследникитъ“, понеже е живъ човѣкъ.

П. Деневъ (д. ст.): Тѣзи тълкувания на думата „семейството“ да се иматъ предъ видъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Тѣ се отбелзватъ за да се иматъ предъ видъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Балтовъ.

Н. Балтовъ (д. ст.): Азъ мисля при това тълкуване и разбираше на думата „семейство“, което дава комисията, по-добре е да се употреби „презумтивни наследници“ или нѣкъ „лицата, предвидени въ чл. 12“. Думата „семейство“ включва другитъ лица, които сѣ предвидени въ чл. 12, даде и при тълкуването, което дава г. докладчикътъ, тѣкозъ повече, че по ще се иматъ предъ видъ винаги дневницитъ на Народното събрание при прилагането на закона.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Ние се стремѣхме да дадемъ единъ по-степенатъ текстъ. Следъ като пенсионерътъ, вследствие на една присѣда бжде лишень отъ граждански и политически права, мисълта на комисията бѣше, щото неговото семейство да не остане безъ всякава поддрѣпа; грижата ни бѣше за семейството и затова поставихме тази дума „семейството“. Относително размитъ, въ които ще се даде тази помощ на неговото семейство, ще бжде различна съ огледъ на положението на пенсионера и съ огледъ на туй, отъ колко члена ще се състои семейството му. Ако е съруга заедно съ деца — това е случая на чл. 12 вдовица съ деца; ако е само съруга, тя ще бжде въ положението на вдовица и т. п. и т. п. Азъ мисля, че при туй разяснение — благодаря на г. Дашева, че повдигна въпроса — при туй тълкуване, нѣма смисълъ да се измѣни думата. Съ по-подходяща дума бихме я замѣнили, ако ни се даде конкретна редакция; понеже тука не ни се дава такава, не може да се замѣни. Като се каже, че пенсията ще бжде въ случаитъ и размитъ и на чл. 12 отъ закона, то се разбира това, което иска г. Балтовъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Правите ли предложение, г. Балтовъ?

Н. Балтовъ (д. ст.): Не. Въпросътъ е само за изяснение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приемат чл. 17 т.й, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

Глава III

„Осигуряване въ случай на болест и майчинство“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието на глава III тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 18 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 18 комисията направи следнитѣ измѣнения: Думитѣ „негова смѣтка“ замѣсти съ думитѣ „смѣтка на последния“, за по-голяма ясностъ въ текста. Други измѣнения не е направила.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 18 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 19 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 19 комисията направи следнитѣ измѣнения. Въ втората алинея, подирѣ думата „фонда“ постави: „освенъ ако сезонната работа по своето естество трае въ по-късен срокъ“, за да не се изключватъ отъ облагитѣ на закона тѣя работници, които поради характера на сезонната работа ще работятъ по-малко отъ 8 седмици непрекъснато, когато се изисква въобще при сезонната работа.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 19 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 20 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 20 комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 20 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 21 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 21 комисията направи следното измѣнение: въ азисия чета премагна думитѣ „за да кърми детето си“, за да се даде една по-голяма свобода на майката да иска тази почивка по половинно време, а не само тя да ѝ се дава съ огледъ на кърменето.

Други поправки комисията не е направила.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 21 отъ законопроекта тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ: (д. сг): (Чете чл. 22 — вж. приложение № 5, Т. I)

Комисията не е направила никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 22 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 23 — вж. приложение № 5, Т. I)

Комисията не е направила никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 23 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 24 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 24 комисията направи следнитѣ измѣнения: въ п. а подирѣ думата „когато“ постави думата „осигуре-

нитъ“, а въ края на члена прибави нова алинея г съ следното съдържание: (Чете) „Когато се установи, че осигурениятъ симулира“.

Освенъ тѣзи измѣнения опълномощенъ съмъ отъ името на комисията да заяви, че подъ думата „пороци“ тя разбира и венерическитѣ болести.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Палайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ п. а на чл. 24 ще следва да се направи едно малко допълнение, съ което моля да се съгласи комисията, а именно въ края на п. а да се прибавятъ думитѣ „по своя вина“; значи да стане така: (Чете) „Паричната помощ се прекъсва или отказва за определено отъ управлението на фонда време: а) въ случай, когато осигурениятъ се отказва или прекъсне лѣкуването по свои вина“. Понееже това лѣкуване може да бѣде прекъснато по редъ причини и шѣкой имъ не по вина на самия осигуренъ, и ако самиятъ моментъ на прекъсване лѣкуването е меродавенъ за прекъсване паричната помощ, смѣтамъ, че ще се явятъ излишни и неоправдани разпръвки. Ясно е, че това е настроението. Нека бждемъ по-прецизни и по-ясни, като се каже: „ако прекъсне лѣкуването по своя вина“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Азъ мисля, че това се разбира, когато думитѣ „прекъсне лѣкуването“ се предшествуватъ отъ глагола „отказва“, което се касае за едно лично действие.

П. Деневъ (д. сг): То е различително: има думата „или“ помежду.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Тѣлуването, което се дава, че прекъсването трѣбва да стане по негова вина, мисли, че е достатъчно, но ако се направи формално предложение, ямамъ нищо противъ, понеже това е едно тѣлуване на мнението на комисията.

П. Деневъ (д. сг): Това се допълня за ясностъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нѣмамъ нищо противъ да се каже „по своя вина“ — една редакционна поправка ще се направи.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 24 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, съ добавката въ края на п. а, а именно „по своя вина“, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 25 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 25 съ направени следнитѣ измѣнения отъ комисията: въ края на първата алинея се премахватъ думитѣ „отъ управлението на фонда“ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитѣ „съ настоящия законъ“.

Г. г. народни представители! Тукъ цѣлниятъ въпросъ е за медицинската помощ; за начина, по който тя ще се раздава. Комисията ме опълномощи да направя една декларация по този въпросъ, но не моля да оставимъ този въпросъ, когато ще дойдемъ при разглеждането на чл. 43. Комисията даде тази редакция именно защото, защото нуждата отъ медицинска помощъ ще се констатира отъ органитѣ, установени съ настоящия законъ. Установяването на начина, е предвидено въ чл. 43 и тамъ ще има да направимъ всички декларации и дебати въ свързка съ начина, по който ще се раздава лѣкарската помощъ въ свързка съ законопроекта за общественитѣ осигуровки.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Картуновъ.

А. Картуновъ (к): Г. г. народни представители! Последенъ работникътъ ще заболѣва по своя вина, а заболѣва обикновено — въ време на работа, и понеже често пати презъ периода на лѣкуването господаритѣ обикновено изключватъ такива работници и съ това ставатъ причина впоследствие, когато работникътъ оздравѣе да не може да си намѣри на време работа и да не може да си закрѣпи здравето, смѣтамъ, че ще бѣде добре да се прибави къмъ чл. 25 като допълнение, че „презъ време на лѣкуването осигурениятъ“.

гуреният работник не може да бъде уволнен от работа, а да си запазва мястото като работник.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ се противопоставямъ на искането на г. Картушковъ, защото този въпросъ е въ свързка съ чисто юридическия въпросъ за заемъ на работата. Но този въпросъ ние ще ви занимаемъ съ законопроекта за настаняване на работа и осигуряване при безработица, който е вече внесенъ; тамъ е умѣстно да се повдигне и разисква цѣлиятъ този въпросъ за договора за заемъ на работата и въ кой случай той трѣбва да се прекъсва или не. Та азъ ще моля — понеже не му е тукъ мястото да разрешаваме този въпросъ — забележката на г. Картушковъ да не се приема.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. Картушковъ! Формулирайте Вашето предложение.

А. Картушковъ (д. ст): Азъ бихъ искалъ да се предвиди тази забележка, която предложихъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Формулирайте я поменю.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Напишете я и я дайте на г. председателя.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Г. г. народни представители! Понеже не съмъ гласувалъ самия членъ, ще полова на гласуване прибавката отъ г. Картушкова, който иска къмъ последната алинея на чл. 25 да се прибави следниятъ текстъ: (Чете) „Презъ време на лѣкуването осигурениятъ работникъ не може да бъде уволненъ отъ работа“, съ който текстъ комисията, въ лицето на своя докладчикъ, не е съгласна. Ония г. г. народни представители, които приематъ тази добавка къмъ чл. 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събраниято не приема.

Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 25 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете)

Глава IV.

осигуряване за случай на инвалидностъ (вследствие болестъ или преждевременно изтощаване) и старостъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ заглавието на глава IV отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 26 — вж. приложение № 5, Т. I)

Комисията не е направила никакви измѣнения въ този членъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 26 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 27 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 27 комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 27 отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 28 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 28 комисията направи следното измѣнение: въ край на члена думитъ „на останалитъ участници въ неговото осигуряване“ се премахнаха и се поставиха думитъ „на работодателя“. Това се направи, защото тукъ действително думата „участникъ“ не може да се разбира друго-яче, освенъ че това е работодателятъ. Да не би да се помисли, че държавата въ този случай се освобождава отъ вноската, която трѣбва да внесе. Друго измѣнение комисията не е направила.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 28 така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 29 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 29 комисията не е направила никакви измѣнения.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ чл. 29 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 30 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 30 комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ чл. 30 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 31 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ този членъ комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приематъ чл. 31 така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 32 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 32 комисията не е направила никакво измѣнение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата пародиятъ представителя г. Хараламби Стояновъ.

Х. Стояновъ (г): Прави предложение последната алинея на чл. 32, да се измѣни и да добне следната редакция: (Чете) „Недобритѣ по една или друга причина право на пенсия получаватъ обратно всичкитъ си вноски, направени въ фонда“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Г. г. народни представители! Не съмъ съгласенъ съ предложението, което прави г. Хараламби Стояновъ, понеже тукъ се шамираме въ една застрахователна материя, въ която тия вноски съ необходимими и никѣде не се повръщатъ. Това не може да се приеме.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думала пародиятъ представителя г. Палайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. ст): Тукъ, въ третата алинея, пакъ ще трѣбва да се направи едно измѣнение, понеже е зле редактирана. Казано е: (Чете) „Непоисканитѣ вноски въ продължение на една година отъ момента, когато е настъпило правото на това . . .“ — на кое „това“? Разбира се правото за потърсването имъ. Не може да се каже така: „правото на това“, защото явма изречение. Та ще трѣбва следователно да се каже така: „Непоисканитѣ вноски въ продължение на една година отъ момента, когато е настъпило правото за потърсването имъ, оставатъ въ полза на фонда „обществени осигуровки“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Това е много право.

П. Деневъ (д. ст): Съгласни ли сте, г. докладчикъ?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Напълно съмъ съгласенъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има предложение отъ пародиятъ представителя г. Хараламби Стояновъ за измѣнение последната алинея на чл. 32. Ще полова на гласуване това предложение. Г. Хараламби Стояновъ предлага последната алинея на чл. 32 да се измѣни така: (Чете) „Недобритѣ по една или друга причина право на пенсия получаватъ обратно всичкитъ си вноски, направени въ фонда“. Които приематъ това предложение, съ което не е съгласенъ г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събраниято не приема.

Ще положи на гласуване предложената от г. Деневъ поправка, която се възприема от г. докладчика. Моля ония от васъ, които приемат поправката на г. Денева, възприета от г. докладчика, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Сега ще гласуваме члена така, както се докладва от г. докладчика, със поправката, която се направи от г. Денева и която се прие. Моля ония от васъ, които приемат чл. 32 така, както се докладва от г. докладчика, заедно със приетата поправка на г. Деневъ, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 33 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 33 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат чл. 33 тъй, както се прочете от докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 34 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 34 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат чл. 34 тъй, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете)

„Глава V.

„Средства.“

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат заглавието на глава V, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 35 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ този членъ комисията е направила следниятъ изменение: подиръ думата „разпределятъ“ въ първата алинея е турена думата „ежегодно“.

На края повторениятъ думи въ доклада на комисията „Обществени осигуровки, смъртка „злополука“ сж една почетна погрѣшка и трѣбва да се премахнатъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат чл. 35 така, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 36. — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 36 комисията е направила следниятъ изменения: въ последната алинея началниятъ думи „Вноскитъ на“ се зачеркват и се поставя думата „за“. Следъ думата „тиражитъ“ се поставятъ думитъ „които не получаватъ минималната ладница, предвидена въ чл. 11“. Вместо „два лева“ се постави „три лева“. Въ края на същата алинея се прибавиха думитъ „въ тая сума се включва и вноската на работодателя“. Такова е било и първоначалното гледище по този въпросъ, но за по-голяма яснота на редакцията се поставятъ и тѣзи думи.

Други изменения въ този членъ комисията не е направила.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат чл. 36 така, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 37 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 37 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Които приемат чл. 37 така, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 38 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 38 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата на народния представител г. Хараламби Стояновъ.

Х. Стояновъ (к): Г-да! Азъ моля забележката къмъ чл. 38 да се измени така: (Чете) „Съ медицинска помощ и лѣкарства въ случай на болестъ, злополука и майчинство се ползуватъ всички членове отъ семейства на осигуренитъ“. Да гѣма туй „въ зависимостъ отъ срдствата на фонда“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Безъ да е въ зависимостъ отъ срдствата на фонда?

Х. Стояновъ (к): Да.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ се противопоставямъ на поправката, която иска г. Стояновъ, защото въ дадения моментъ при тѣзи вноски това, което той иска, е абсолютно невъзможно. Обаче ние вѣрваме, че следъ като се патрупатъ резервитъ на фонда, фондътъ ще може, стига да е въ положение, да дава медицинска помощ и на семействата на осигуренитъ, но този моментъ ще бъде прцененъ отъ управлението на фонда въ свѣзка съ средствата. Ние искаме съ тази забележка да обвържеме управлението на фонда, че въ последствие, въ свѣзка съ средствата, то е длъжно да дава тази помощ и на семействата, по арбитъръ на туй положение ще бъде управлението на фонда. По-нататъкъ ще видите, че въ закона сж дадени всички гаранции, за да може работничеството и всички заинтересовани въ това отношение да си кажатъ думата. Азъ моля да се не приема тази поправка.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Ще положи на гласуване предложеното на г. Хараламби Стояновъ, съ което комисията въ лицето на своя докладчикъ не е съгласна. Г. Хараламби Стояновъ предлага забележката къмъ чл. 38 да се измени така: (Чете) „Съ медицинска помощ и лѣкарства въ случай на болестъ, злополука и майчинство се ползуватъ всички членове отъ семейства на осигуренитъ“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мншество, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 38 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 39 — вж. приложение № 5, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 39 тъй, както се прочете от г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 40 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ този членъ не се направиха никакви изменения. Отъ името на комисията, обаче, съмъ опълномощенъ да заявя, че тамъ, където сжествува въ работодателяски каси за подпомагане на работничитъ въ случай на смъртъ, злополука, болестъ и др. подобни, тѣ си оставатъ и могатъ да функциониратъ. За тѣхъ тоя членъ 40 не се касае.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 40 така, както се прочете от г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 41 — вж. приложение № 5, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ изменение.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 41 така, както се прочете от г. докладчика, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 42 — вж. приложение № 5, Т. I)

Г. г. народни представители! Въ този чл. 42 комисията направи следниятъ изменения: цѣлата последна алинея отъ първоначалния проектъ биде премахната, като вместо нея биде поставенъ следниятъ текстъ: (Чете) „Свободнитъ суми отъ фонда могатъ да се околзотворятъ, съ огледъ целитъ“

на закона, отъ управлението на фонда, въз основа мнението на Върховния съветъ на труда и общественитѣ осигуровки“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. ст.): Въ алинея четвърта трѣбва да се направи една поправка. Въ тази алинея се казва: (Чете) „Неправилно постѣпнитѣ суми въ фонда се повръщатъ само ако не бѣдатъ поискани до една година отъ доня на постѣпването имъ, освенъ държавнитѣ, окръжнитѣ и общинскитѣ учреждения и предприятия“. Тукъ, въ последната частъ, нѣма изречение, нѣма мисль.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Трѣбва да се каже: „освенъ тѣзи на държавнитѣ“ и пр.

П. Деневъ (д. ст.): Значи съ тази добавка: следъ думата „освенъ“ се прибавятъ думитѣ „тѣзи на“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Приемамъ тази добавка — да се прибавятъ следъ думата „освенъ“ думитѣ „тѣзи на“.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Моля опия г. г. народни представители, които приематъ предложената отъ г. Деневъ поправка въ алинея четвърта на чл. 42, която се възприема и отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието присма.

Моля опия г. г. народни представители, които приематъ чл. 42 така, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ приетата поправка на г. Денева въ алинея четвърта — следъ думата „освенъ“ да се прибавятъ думитѣ „тѣзи на“ — да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 43 — вж. приложение № 5, Т. I)

Г. г. народни представители! Въ първоначално раздадения докладъ на комисията, по една грѣшка на печатницата, първата алинея на чл. 43, а именно: (Чете) „Медицинската помощ на осигуренитѣ въ случай на заболяване или злополука се дава отъ лѣкари, опредѣлени отъ управлението на фонда“, не бѣше премахната; тя фигурираше само въ нѣколко екземпляра, които се развезаха. Тая първа алинея, както фигурираше въ първоначалния проектъ, намѣри се за нужно отъ комисията да се премахне.

Същевременно направи се и следното измѣнение въ втората алинея — въ края на първото изречение се прибавиха думитѣ: „следъ като вземе мнението на Върховния медицински съветъ“.

Г. г. народни представители! Ще ми позволите, отъ името на комисията, да направя следнитѣ декларации. Въ чл. 43 се третира въпроса, по какъвъ начинъ ще се раздава медицинската помощ. Отъ името на комисията заявявамъ, че се дава пълна свобода на осигурения да избере лѣкаря, който ще го лѣкува; обаче, същевременно държавата, респективно управлението на фонда, си запазва правото за единъ пълень и ефикасенъ контроль по раздаването на тая медицинска помощ. Какъ въ подробности ще се уреди раздаването на медицинската помощ и въ какви мѣрки ще се изрази този строгъ и ефикасенъ контроль на държавата, това ще се изработи въ единъ правилникъ, следъ като се вземе мнението на Върховния медицински съветъ, който отчасти е компетентенъ да се произнесе по въпроса.

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: На азъ също така заявявамъ, че ние възприемаме принципа на свободния изборъ на лѣкаря отъ страна заболялия или изпадналия въ злополука работникъ. Искаме само едно: фондочовата управа по този законъ да има единъ контроль при даването на тая помощ, защото не малко сѣ и злоупотрѣбленията, които ставатъ въ това отношение. Верѣдъ лѣкарското съсловие, което въ по-голѣмата си частъ се отличава съ единъ високъ моралъ и което не злоупотрѣблява съ възлаганитѣ му обществени функции, както въ всички професии така и въ нея, за голѣмо съжаление, има изключения — има недобросъвестни лѣкари, които злоупотрѣбляватъ. Както и въ професията на адвокатитѣ, така и въ професията на инженеритѣ, които не спазватъ

своята професионална етика. За тѣзи именно изключения, управлението на фонда при общественитѣ застраховки трѣбва да си запази единъ контроль — контроль по отношение дейността на тѣзи лѣкари, които ще бѣдатъ избирани свободно отъ работникитѣ. Защото лѣкари сѣ служатъ съ мислитници и съ други непочтени средства, за да иматъ колкото се може по-голъма клиентела; други злоупотрѣбляватъ съ визититѣ; трети, въ споразумение съ лѣкарите аптекари, предписватъ много повече лѣкарства, отколкото сѣ необходими, за да създадатъ по-голъмо джиро на своитѣ ортаци аптекари, както това е констатирано и т. н. и т. н. За да не ставатъ тѣзи злоупотрѣблениа, които сегашното отдѣлене на труда е констатирало съ редица рапорти отъ минитѣ инспектори на труда, ние заявяваме, че ще се учреди единъ ефикасенъ контроль отъ страна на фонда за общественитѣ осигуровки. По какъвъ начинъ ще се изрази този контроль, това нѣма защо сега тукъ въ закона да го специфицираме. Ще видимъ, съобразно съ обстоятелствата, какви мѣрки трѣбва да се взематъ. Ако тѣзи, първоначално вземени мѣрки, не дадатъ резултати, можемъ пакъ свободно съ единъ правилникъ да ги измѣнимъ или допълнимъ, за да можемъ да достигнемъ задачата, която си поставяме. Не можемъ да се съгласимъ тукъ, въ закона, да се опредѣли начина и способа на този контроль, защото измѣненията въ последствие ще бѣдатъ трудни. Нека въ това отношение да има една по-голъма свобода, една по-голъма еластичностъ; нека съ единъ правилникъ, изработенъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ споразумение съ респективнитѣ органи, да се уреди този ефикасенъ контроль.

Азъ съмъ съгласенъ да се прибави или за осветление да декларирамъ тукъ, че за засилване на лѣкарския елементъ въ тази комисия, която ще дава своитѣ съвети на министерството, нека да влѣже представителъ не само на Върховния медицински съветъ, но и представителъ на лѣкарското съсловие — да се чуе и тѣхното компетентно мнение по тази борба срещу недобросъвестната практика на лѣкари.

Въ всеки случай азъ заявявамъ, че ние възприемаме пълно принципа на свободно избирание на лѣкаря. Злоупотрѣблениа сѣ ставали навсякъде, г-да; даже въ страни културни, напредничави, както е напр. Франция — напоследъкъ има нѣколко професии, където голѣми лѣкари, асистенти, интерни отъ болницитѣ сѣ вършили голѣми злоупотрѣблениа, като сѣ налучвали визититѣ си, като сѣ издавали фалшиви свидетелства за съвобождаване отъ работа или влизали въ нормални сѣлки съ аптекаритѣ. Така че и тамъ, и у насъ се налага непременно да се вземе тая предохранителна мѣрка, която ние възприемаме принципа на свободното избирание на лѣкаря.

По-нататкъ, съгласенъ съмъ да участвува не само представителъ на Върховния медицински съветъ, но и представителъ на лѣкарското съсловие, за да бѣде взетъ пѣно мнението и на компетентната професия.

При тия декларации, мене ми се струва, че лѣкарското съсловие трѣбва да бѣде успокоено, защото тѣзи декларации, които правимъ — и представителътъ на комисията, и азъ — трѣбва да бѣдатъ ръководящо начало на онѣзи, които ще изработятъ правилника за правата и задълженията на лѣкаритѣ и контрольтъ, който трѣбва да се упражнява отъ страна на министерството. На мене ми се връчи единъ протестъ по, по едно изложение отъ страна на конгреса на лѣкаритѣ, въ което тѣ некакъ това да става отъ Върховния медицински съветъ и ние, министерството, непременно да го възприемемъ. На това не мога да бѣда съгласенъ, г-да, защото цѣлата тая служба, въ всичката пейна сложностъ, ще се извършва отъ министерството, респективно отъ отдѣлението на труда. Ние не можемъ да възприемемъ единъ принципъ, едно начало, досежно само тая материя да бѣде компетентно едно учреждение, което не е още нашето ведомство. Ние ще приемемъ компетентното мнение на Върховния медицински съветъ, както и на представителъ на лѣкарското съсловие, обаче последната дума трѣбва да принадлежи на Министерството на търговията, което ще бѣде ангажирано съ прилагането на закона и ще вложи всичкия свой престижъ и авторитетъ за създаването на една целесъобразна система при даване на медицинска помощ и гаранции, че нѣма да се злоупотрѣблява отъ страна на онѣзи малцина недобросъвестни лѣкари, каквито, за голѣмо съжаление, ги има. Безъ съмнение, за голѣмата частъ отъ лѣкарското съсловие, която е високо издигната и която азъ почитамъ, уважавамъ и цоня, нѣма да има нужда отъ този контроль, който ще се прилага само къмъ онѣзи малцина търговци, които ги има,

както въ всички професии, така и тукъ, и които си служатъ съ почтени средства: злоупотребяватъ съ визититѣ, съ медицинската помощъ, съ лѣкарствата и т. п., за да иматъ една голѣма клиентела отъ осигуренитѣ работници. Затова необходимо е да има единъ строгъ и ефикасенъ контролъ, който самото лѣкарско съсловие трѣбва да желае да се установи за запазване на неговия престижъ и на неговата честъ.

Председателстващъ Н. Найденовъ: има думата народниятъ представителъ г. Хипкекъ Майеръ.

Х. Майеръ (д. сг): Г-да! Г. министърътъ съ своето изявление улесни задачата ми. Думата ми е, въ самия законопроектъ да се посочи кой ще дава медицинската помощъ на осигуренитѣ. Г. министърътъ приема медицинската помощъ да бѣде давана не само отъ определенитѣ отъ института лѣкари, но и отъ такива на свободна практика, избрани отъ самитѣ работници. Въ моя екземпляръ отъ законопроекта има една алинея къмъ този членъ, въ която се казва че: „Медицинската помощъ и пр. се дава отъ лѣкари, определени отъ управлението на фонда“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Тая алинея е премахната, г. Майеръ.

Х. Майеръ (д. сг): Така е, но по-хубаво е да я има и да се прибави: „или отъ избранитѣ отъ болния, ако приематъ тарифитѣ на фонда“.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ)

Много е важно да решимъ този въпросъ. Трѣбва да знаемъ всички, че оздравяването на единъ боленъ често лѣчи зависен не толкова отъ метода на лѣкаря, колкото отъ личността на лѣкаря, който прилага метода. Болниятъ се изцѣрва често лѣчи само отъ внушение: когато има довърне въ лѣкаря, болестта му по-лесно изчезва, отколкото ако подозира, че лѣкарътъ, който го преглежда, е единъ плащанъ занаятчия, който нѣма да обърне достатъчно внимание върху болестта му. Върху това сѣ ставали препирни и въ други парламенти, когато се е гласувалъ такъвъ законъ. Най-сетне се е дошло до заключението, че медицинската помощъ трѣбва да бѣде давана не само отъ определенитѣ отъ фонда лѣкари, но и отъ такива които ще си набиратъ самитѣ болни, стига тия лѣкари да се съгласяятъ да даватъ помощъ при условията, каквито фонда налага — сир. да приематъ тарифитѣ на фонда.

Та моето предложение е тая първа алинея да се запази както е била, като се допълни съ думитѣ: „или отъ избранитѣ такива отъ самия боленъ, стига да се подчинятъ на тарифитѣ, определени отъ фонда“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Не мога да се съглася съ искането на г. Майеръ. Както виждате ние нарочно премахнахме тая алинея, следъ като установихме, посочихме чрезъ една декларация принципа, по който ще се раздава медицинската помощъ — да се даде една свобода чрезъ наредбитѣ, които ще се създадатъ за прилагането на закона. Съ тия именно наредби ще се уредятъ всичкитѣ тѣзи въпроси, защото въ тѣснитѣ рамки на този законъ тая голѣма материя, за начина на даването на медицинската помощъ, не може да бѣде урегулирана. Ние тукъ ще поставимъ само принципа, а той е: свободенъ изборъ на лѣкаря подъ строгия и ефикасенъ контролъ на държавата.

Х. Майеръ (д. сг): И азъ, това искахъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Тая декларация азъ направихъ въ началото отъ името на комисията, подкрѣпих я и г. министърътъ. Тѣзи, които ще напишатъ правилника, не могатъ да се отклонятъ отъ тая директива.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Значи г. Майеръ не прави никакво предложение.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това, което казахъ, трѣбва да бѣде ръководящъ принципъ на онѣзи, които ще напишатъ правилника — запазва се правото на свободенъ изборъ на лѣкаръ отъ страна на болния.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нѣмамъ нищо противъ. И знаейки духа, въ който се водятъ разискванията, азъ напълно съмъ съгласенъ съ мнението на г. министра: следъ думитѣ „Върховния медицински съветъ“ да се поставятъ думитѣ „и на представителятъ на управлението на Лѣкарския съюзъ“.

Министъръ Ц. Бобошевски: Нека това влѣзе въ самия законъ, за да бѣдатъ лѣкаритѣ гарантирани.

С. Костурковъ (д. сг): Да, това трѣбва да бѣде поставено въ самия законопроектъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. Костурковъ! Направето предложение, за да влѣзе и то въ законопроекта.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. докладчикъ! Приемате ли и Вие това предложение?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Приемамъ го.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Петъръ Кушевъ.

Д-ръ П. Кушевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Компетентността за лѣкуването, както и за запазването на народното здраве, принадлежи изключително на Върховния медицински съветъ. Затова азъ моля, штоо пачинитѣ на лѣкуването да се разрешава отъ Върховния медицински съветъ, а не само да се взема мнението на Върховния медицински съветъ, защото въ Министерството на търговията, промишлеността и труда — тамъ, където ще се изработватъ правилницитѣ — лѣкарското съсловие е застъпено съ много малко количество представители: съ единъ представителъ отъ Върховния медицински съветъ. Сега да вземете още единъ представителъ отъ лѣкарското съсловие — тѣ ще станатъ двама. Това число на представители на лѣкаритѣ въ Върховния съветъ на труда е съвършено незначително и лѣкарското мнение нѣма да бѣде взето подъ внимание. Ето защо азъ мисля, че въ законопроекта трѣбва да се каже тѣй: тия правилници трѣбва да бѣдатъ изработени отъ Върховния медицински съветъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Ако се повдига такъвъ въпросъ, тогава да прехвърлимъ тази работа на Върховния съветъ на труда, който е най-компетентенъ, защото тамъ има представители на всички заинтересовани фактори по този законопроектъ. Но ние това не го правимъ. Министерството, което ще прилага този законъ, то трѣбва да извърши изработването на правилника. Недейте мисли, че при изработването на правилника разрешението на въпроситѣ ще се налага съ болшинство. Никога нѣма техническитѣ представители на министерството да игнориратъ компетентнитѣ и просвѣтени мнения на медицинитѣ. Тамъ всичко ще става съ споразумение, а не съ налагане. Нали трѣбва да се изработи нѣщо, което трѣбва да бѣде сериозно и целесъобразно? Защо викаме лѣкаритѣ тамъ, ако предварително сме решили да игнорираме тѣхното мнение? Именно за туй викаме и представители на лѣкарското съсловие, за да ги изслушаме и следъ това министерството да приеме разумното и целесъобразното. Ако вие предварително смѣтате, че ние ще бъдемъ на две противоположни мнения, тогава нѣма защо тѣ да бѣдатъ представени тамъ. Така че Вашитѣ възражения сѣ съвършено безосновни.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Поддържате ли предложението си, г. д-ръ Кушевъ?

Д-ръ П. Кушевъ (д. сг): Поддържамъ правилницитѣ да бѣдатъ изработени отъ Върховния медицински съветъ съ представителъ на Министерството на труда.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля оная, които ще правятъ предложениа за поправки или добавки, да ги правятъ писмено и да ги предаватъ на председателството. Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Отъ името на комисията заявявамъ, че по никой

начин, не трябва да се приема предложението на г. д-ръ Кушев. Не трябва да се забравя, че лѣкарското съсловие е страна въ приложението на този закон. Не може една страна да определя своите права и задължения по този законопроект и сама да се пронася по въпроса за неговото прилагане. Тукъ, въ този законопроектъ, се застъпват интереситѣ и на работници, и на работодатели, и на лѣкарското съсловие, което безспорно има голѣма заинтересованостъ при прилагането на този законопроектъ. Все таки лѣкарското съсловие си остава една страна. Само при взаимното споразумение на тия заинтересовани страни и при тѣхното искрено сътрудничество относително прилагането на този законопроектъ, той ще може да даде печалнитѣ и търсенитѣ отъ него резултати.

Ние не си правимъ никаква иллюзия, че ако българското лѣкарство не ни даде всичко си сътрудничество, каквото е способно да даде и за което е дало доказателства въ всички обществени борби срещу болеститѣ въ България, не си правимъ иллюзия, погварямъ, че този законъ ще даде много резултати. И затова ние, за да покажемъ всичката си добра воля спрямо това лѣкарско съсловие, искаме при изработването на правилникитѣ и наредбитѣ за приложението на закона, а най-главно на наредбитѣ за даване медицинска помощъ, да чуемъ просвѣтеното мнение, както на Върховния медицински съветъ, тъй и на цѣлото лѣкарско съсловие, изразено чрезъ неговия Лѣкарски съюзъ, чрезъ неговата професионална организация, както бѣше и предложението на г. министра. По-нататъкъ отъ това не може и не бива да се отива въ интереса на самата работа.

Азъ моля, предложението на г. д-ръ Кушевъ да не се приема.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Хипекъ Майеръ.

Х. Майеръ (д. ср): При изявлението, направено отъ г. министра на труда, азъ оттеглямъ предложението си, по бихъ молялъ да бѣде гласувано допълнението, и на представителя на управлението на Лѣкарския съюзъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да, да.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Това допълнение се възприема и отъ г. министра.

Г. г. народни представители! Другъ не иска думата, затова ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Има една прибавка, която се възприема отъ г. министра и отъ г. докладчика. Значи все едно, че тя влиза въ текста, предложень отъ комисията, затова нея нѣма да я гласуваме отдѣлно, а ще я гласуваме заедно съ цѣлия чл. 43.

Има друга една прибавка, отъ г. д-ръ Кушевъ, която се свежда къмъ следното: въ чл. 43 да се каже, че правата и задълженията на лѣкуващитѣ за смѣтка на фонда лѣкари се определятъ съ специални наредби и правилници, които се изработватъ отъ Върховния медицински съветъ, при участието на управлението на отдѣлението на труда при министерството.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това не може да бѣде.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Противъ тази поправка е и г. докладчикътъ.

Ще пристѣпимъ къмъ гласуване поправката на г. д-ръ Кушевъ.

Който отъ г. г. народнитѣ представители сѣ съгласни съ предложението отъ г. д-ръ Кушевъ поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Ще гласуваме текста на чл. 43 съ прибавката на г. министра, за която казахъ, че е частъ отъ текста на този членъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Да се прочете тази прибавка.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ср): Следъ думитѣ: „следъ като вземе мнението на Върховния медицински съветъ“ да се прибавятъ думитѣ: „и на представителя на управлението на Лѣкарския съюзъ“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Милковски.

А. Милковски (д. ср): Азъ смѣтамъ, че комисията дължи едно обяснение на гласуващите правата и задълженията

на лѣкаритѣ, лѣкуващи за смѣтка на фонда, а именно, дали тукъ влиза правото имъ за справедливо възнаграждение на тѣхния трудъ, за справедливъ лѣкарски хонораръ. Трябва да бѣде ясно казано дали когато тѣ не бѣдатъ добре платени, ще бѣдатъ доплатени отъ фонда.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ср): Г. г. народни представители! Г. Милковски става отзивъ на тревогата, която бѣше се повдигнала верѣдъ лѣкарското съсловие свършено песнователно, защото въпросътъ за лѣкарския хонораръ е въпросъ, който ще се разреши именно въ тия правилници и наредби.

А. Милковски (д. ср): Не само въпросътъ за свободата на избора, но и въпросътъ за хонорара на лѣкаря.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ср): Правото за изборъ на лѣкаря се подчерта и никой не мисли да го отнема. Г. г. народни представители! Какви сѣ правата на лѣкаря по този законопроектъ, освенъ правото да получи възнаграждение за своя трудъ? Това е именно, което се казва като право. А това нѣщо въ интереса на лѣкаритѣ е да не се слага въ закона, защото въпросътъ за хонорара, за възнаграждението е много еластиченъ — той търпи измѣнения. Това е работа на правилника и то тамъ ще се определя.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Хрелопаковъ.

И. Хрелопаковъ (д. ср): Г. г. народни представители! Следъ декларацията на г. министра, че за всички, които сѣ осигурени задължително или факултативно по закона за общественитѣ осигуровки, лѣкарската помощъ ще почита на свободния изборъ, азъ мисля, че г. докладчикътъ ще се съгласи да се вмѣкне въ текста на чл. 43 и тази декларация: Споредъ моето разбиране, при гласуването на чл. 43 ние тукъ, Народното събрание, не проявихме една компетентностъ въ цѣлата тази работа.

Въпросътъ за свободния изборъ на лѣкаря, така или иначе повдигнатъ въ закона, за насъ вѣтре въ страната повдига единъ голѣмъ социаленъ въпросъ: Повдига се въпросътъ: може ли законодателното тѣло съ единъ специаленъ законъ да наложи на една професия — каквато е лѣкарската въ случая или друга нѣкоя, каквато ще да бѣде тя — да търпи единъ режимъ, единъ редъ за упражняването на своята професия? Защото, когато се явятъ осигурени по закона за общественитѣ осигуровки при лѣкаря и дадатъ своята осигурителна книжка, лѣкарътъ ще бѣде длъженъ, по силата на закона, да прегледа, да даде медицинска помощъ на тия осигурени възъ основа на една такава, която е определена отъ закона. Вѣрно е, че такава цѣла да бѣде определена по споразумение отъ представителите на съвета на труда и представители на лѣкарското съсловие. Но мене ми се струва, че тази такава, която се прегледатъ таблицитѣ, по които се предвижда да бѣдатъ внасяни седмичнитѣ вноски, не може — така е поисе моето разбиране — да се приближи къмъ обикновената такава, която получава единъ лѣкарь за своята визитация на лѣкуването, което прави на единъ боленъ. Минимални сѣ, нищожни сѣ вноскитѣ, които сѣ определятъ по закона за общественитѣ осигуровки и като еквивалентъ ще съответствува една нищожна такса, плащана като възнаграждение на лѣкаря. Това е, на което трябва да обърне внимание народното представителство. Затова азъ считамъ, че щомъ като Народното събрание намира за целесъобразно въ този моментъ да вотира съ еднодушие закона за общественитѣ осигуровки, въ който се прокарва единъ прогресивенъ социаленъ принципъ, необходимъ въ наше време — да помогне на слабия, на инвалида, на заболелия, на стария, като организирашъ единъ модеренъ принципъ на социално управление — въ смѣтото време, когато ние ще искаме отъ друга страна да въпренемъ въ работа факторитѣ за провеждането на този добъръ принципъ, който ние преследваме, трябва да бѣдемъ по-внимателни къмъ всички фактори, които ще искаме да вкараме въ действие, въ координация за постигането на резултати отъ този тѣй важенъ законопроектъ. Както г. докладчикътъ каза, най-голѣмиятъ факторъ ще бѣде лѣкарското съсловие; нека Парламентътъ да не отмени така голѣмъ този голѣмъ въпросъ, който интересува преди всичко лѣкарското съсловие.

По тия съображения смѣтамъ, че ще бѣде необходимо чл. 43 да събвара декларацията на г. министра — не лѣкарската помощъ непременно трябва да бѣде възъ основа на правото на свободния изборъ, за да може още отъ сега

лѣкарското съсловие да знае, че действително свободният избор ще бѣде запазенъ. Азъ намирамъ, г. г. народни представители, че свободният изборъ трѣбва да бѣде гарантиранъ, съ рискъ дори и да ми се възрази, че ще има много лѣкари, които, щомъ като не сѣмъ изжарени, като специални лѣкари на фонда, бѣха лѣкували по-продължително време нѣкой работникъ или служащъ, бѣха дори злоупотребили съ своята съвестъ, което рѣдко съмъ наклоненъ да допусна. Но мене ми се струва, че всички тия жертви, които бѣха се направиха въ полза на лѣкуването на категоричната хора, които подлежат на лѣкуване по закона, ще се компенсира съ нѣщо много ценно, а именно: щомъ като една голѣма частъ отъ българското население ще попадне подъ фонда на общественитѣ осигуровки, на много лѣкари нѣма да бѣждатъ затворени вратитѣ; тѣ ще бѣждатъ пакъ търсени, пакъ дирени, и лѣкаритѣ, които трѣбва да има гарантирано своето съществуване, ще може да работи върху себе си, ще може да разработва въпроси отъ своята специалностъ и по този начинъ не ще се туря нѣкакво задръстване на възможността за самоусъвършенствуване на лѣкаря — нѣщо, което ще бѣде отъ полза за всички хора, които ще прибѣгватъ къмъ лѣкуване по фонда за общественитѣ осигуровки.

И за това, като завършвамъ тия мои бележки, азъ моля г. докладчика да се съгласи, въпроситѣ за свободния изборъ, по негово инициатива, да бѣде вписанъ въ текста на чл. 43; а въпроситѣ за лѣкарското възнаграждение, естествено, ще бѣде разрешенъ отъ бъдещитѣ наредби и правилници. По поставянето само на единъ представителъ на лѣкарското съсловие, менъ ми се струва, че не е достатъчно. Нека приказваме конкретно: знаемъ какъ става изборътъ въ такъва случаи — единъ представителъ на лѣкарското съсловие, изборътъ по едни или други съображения, по едно или друго настроене, той ще бѣде, който ще представлява лѣкарското съсловие. Нека бѣждатъ повече — двама или трима.

Г. Пенчевъ (с. д.): Отъ съюза — единъ представителъ на Съюза на лѣкаритѣ.

И. Хрелопановъ (д. сг.): Нека бѣде отъ съюза имъ, но да бѣдатъ двама или трима представители, за да може тѣхното съсловие да бѣде представено по-добре, та това negotiandum, което има, да бѣде острашено, да бѣде намалено. Всичко това, убеденъ съмъ, че бѣде отъ полза за дѣлото на общественитѣ осигуровки.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг.): Г. г. народни представители! Материята, която третира чл. 43, е отъ особенъ социаленъ характеръ. Чл. 43 третира най-важния, най-деликатния въпросъ, отъ който ще зависи въ много отношения съдбата на този законъ. Тоя членъ третира формата и начина, по който ще се лѣкуватъ осигуренитѣ. Отъ тая форма, отъ тая начинъ много ще зависи, дали самитѣ осигурени ще бѣждатъ доволни и дали ресурситѣ на фонда ще могатъ да удовлетворятъ всички пужди, които диктува законътъ, които се диктуватъ отъ интереситѣ на стопанството по отношението на трудоспособността и трудопроизводителността на работника. Ето защо азъ смѣтамъ, че всички въпроси отъ тая характеръ сѣмъ отъ голѣмо значение и отъ такава естество, че трѣбва да ги разрѣшаватъ само компетентни учреждения. Изработването на правилницитѣ отъ Висшия трудовъ съветъ или отъ организацията на фонда — по въпроса какъ да се урежда тая служба — го смѣтамъ не само неправилно, но и нѣщо по-вече. И азъ мисля, че нацията Парламентъ трѣбва да се произнесе по принципъ, защото компетентнитѣ или не? Въ страната има едно висше санитарно учреждение — Върховниятъ медицински съветъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Руменовъ! Извинете. Струва ми се, че този въпросъ се изчерпва съ неприемане предложението на г. Кушева.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг.): Щомъ не е минало туй, азъ нѣма да правя предложение. Но азъ искамъ да си покажа мнението.

Министъръ Ц. Бабошевски: Цисъ зачитаме вашето мнѣние

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Само по поводъ на направенитѣ поправки и прибавки може да се говори.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг.): Има трето четене.

Обяждатъ се: На трето четене.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг.): Въ комисията азъ бѣхъ повдигналъ сѣщитѣ въпроси и съжалявамъ, че пропуснахъ да говоря, когато се е говорило по принципъ, но сега считамъ за единъ дългъ като народенъ представителъ и като лѣкаръ да ви обърна вниманието изобщо — ако не щете да говорите по предложението — че правилницитѣ въ щеще да прилагане на законитѣ за лѣкуването въ страната могатъ да се изработватъ само отъ Върховния медицински съветъ. Ако не приемате да се говори повече, азъ се подналявамъ на правилника.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Значи, не правите никакво предложение. Тогава г. докладчикътъ има думата.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг.): Г-да! Повдигна се ново въпроситѣ отъ г. Хрелопановъ, който иска, щото принципътъ за свободния изборъ на лѣкаря да се вмъкне въ текста на закона. Г. г. народни представители! Следъ декларациитѣ, които се направиха за основата, по която ще бѣде раздавана медицинската помощъ, и като въ правилника ще се уреждатъ всичкитѣ подробности по даването на тая медицинска помощъ, това е пенужно. Декларациитѣ именно затуй се правятъ, за да бѣждатъ записани и да служатъ като ръководно начало на тия, които ще прилагатъ закона и правилника.

По въпроса за хонорара. Желателно е, както е въ другитѣ страни, определянето на хонорара да става по силата на единъ колективенъ договоръ, подписанъ отъ лѣкарската професия въ страната, заедно съ представителитѣ на фонда. Ние тукъ, въ България, не можемъ да заключимъ тая колективенъ договоръ, защото ние сме останали толкова назадъ, че на нашитѣ професионални организации не е създадена юридическата личностъ, която да имъ позволява да контрактиратъ и да договарятъ. Та въ туй отношение, именно, ние даваме тая изходъ. Мнението на Върховния медицински съветъ, мнението на Лѣкарския съюзъ по всичкитѣ тия въпроси — това ще бѣде третиране на две страни именно по разрешението на всички тия въпроси, които тѣй живо интересуватъ лѣкаритѣ. И управленето на фонда, и всички ние сме съзналието, че до тогава докато не се даде едно обективно, справедливо възнаграждение на лѣкарския трудъ, тая законъ ще бѣде мъртва буква. И когато ще бѣдемъ въдушвени отъ тия чувства и ние, и лѣкарството, и управленето на фонда, ще се достигне до това разбиране. Обаче не може да се възприеме това, което казва г. Руменовъ и което се поддържаше отъ г. Кушева — Върховниятъ медицински съветъ едностранчиво да определя тия такси и тая хонораръ.

Д-ръ П. Кушевъ (д. сг.): Азъ не казахъ за такситѣ; тукъ не е дума за такситѣ, ами за начина на прилагането на закона за опазване народното здраве.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг.): Г. Кушевъ! Азъ мисля, че нѣма да се намѣри управление на фонда, което по чисте техническитѣ работи, за начина на раздаване на медицинска помощъ ще прави въпросъ и нѣма да се съгласи съ компетентното мнѣние на Върховния медицински съветъ по тия въпроси. Но когато на най-висшето управително тѣло по тая законъ, г. г. народни представители, на Върховния съветъ на труда, се дава съвѣщателенъ гласъ, ние нека да дадесте по тия въпросъ на Върховния медицински съветъ да едностранчиво и решително значене, и неговата дума да бѣде последната дума по този въпросъ. Не може да се възприеме този принципъ въ интереса на осигурителното дѣло, специално на работническитѣ осигуровки. И затова по тия съображения моля текситѣ да си остане така, както е редактиранъ, като всичкитѣ тия принципи, които станаха, ще се иматъ предъ видъ отъ тия, които ще работватъ правилника.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Величковъ.

П. Величковъ (с. д.): Г. г. народни представители! Г. д-ръ Руменовъ пръвъ внесе тукъ идеята да се въз-

приеме принципът на свободния избор на лекарите при предлагането на закона за обществените осигуровки. Тоя принцип скоро се усвои и, съгласно декларацията на г. министъра и на г. докладчика, ще легне въ основата на правилниците, които ще има да се изработят от отделението на труда. Ако въ самия закон не се постави нарочно свободния избор, то защото тоя свободен избор не може да се узакони преди лекарското съсловие да даде своето съгласие. Ние не бихме могли тук да задължим едно съсловие да приеме един задължения, които, може-би, ще му тежат или които, може-би, по неговата оценка няма да бъдат правилно възнаградени. Обаче още отсега да се предвидят въ закона положения, които пък ще гарантират лекарското съсловие от всяка една тежест, които би му легнала въз основа на изпълнението на такъв един закон, какъвто е законът за обществените осигуровки, и то е несправедливо.

От няколко господа тук ни се каза, че при уреждането на въпроса за свободната лекарска помощ, т. е. за свободния избор на лекарите, и при уреждането на въпроса за хонорара трябва да се вземе компетентното мнение на лекарите, т. е. да се вземе мнението на Върховния медицински съвет. Забележете, мнението на Върховния медицински съвет, на лекарите, както и мнението на всички специалисти, може да се вземе като решаващо и изчерпателно само въ технически случаи: когато ще решаваме един въпрос за строеж, напр., ще вземем мнението на инженера и ще кажем: това е последната дума на науката, това ние не можем да оспорим; когато се дойде до лекуване, никой не може да се бърка въ метода, който една лекарска колегия ще предпие. Но когато се касае за един обществен въпрос, за един въпрос за уреждането на хонорара и пр., това ще е работа, която само лекари-специалисти могат да уредят, а това е една работа, която и едно обществено учреждение ще може да направи. Тук вече няма специалността, въ всички случаи на думата, на лекаря да играе една решителна роля: колкото лекарят може да обсъди въпроса за хонорара, толкова може да го обсъди и всички други граждани, компетентни по обществените работи. Въ закона е предвидена една институция, която ще има да разрешава всички въпроси от такъв характер. Тая институция е Върховния съвет на труда; въ нея има представители и на лекарите, и на държавата, и на работниците, и на деобитите стопани, и на другите специалисти по въпроса за социалното осигуряване, и тая институция е, която ще има да разрешава въпросите, които господата, които говориха преди мене, смътаха, че ще се разрешават може би по-късно. Тая институция представлява всички гаранции, че никой няма да бъде несправедлив и че няма да се направи нищо, което ще бъде въ разръз съ духа на тоя закон.

И затуй азъ смътам, че въпросът, така както го поставиха няколко от господата, които говориха, се поставя пък си тѣсно професионално и ограничено. Въпросът е по-широкъ, въпросът е общественъ, въпросът е социаленъ и, следователно, ще се разрешава от тая институция, която е поставена да разрешава всички въпроси от общественъ характеръ. Специалните въпроси, разбира се, ще ги разрешават специалисти. Въ всички комисии, където е имало да се разрешават специални въпроси, нощ като дойде работата до изшо тѣсно специално, взема се мнението на специалистите. Напр. въ комисията, която отпуща пенсия, когато дойде въпросът да се определи дали дадена болест е вследствие, да кажемъ, на упражненето на еди-каква си професия, тамъ всички други членове, които иначе решават каква пенсия да се отпусне и кога да се отпусне, замлъкват и казват на лекаря: „Кажете Вие, г. докторе, дали тая злополука, дали това несчастие, дали това заболване е последица на еди-какво положение на работника въ работата“, и ако той каже така, така се разрешава, ако каже обратното, обратното се разрешава. Искамъ да ви кажа, че тамъ, където е пуженъ специалността, тамъ се зачита неговото мнение, то не става на две. Но случаят не е за специална работа, а за единъ общественъ въпрос и тоя общественъ въпрос ще се разрешава от обществените институции. Лекарите ще се намъсват тамъ, където се пужда да се получи тѣхното компетентно мнение като специалисти и като учени.

Поради това азъ моля да се приеме членът така, както си е, като се вземат подъ внимание декларацията, направена от г. министъра и от г. докладчика.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Няма други записани. Ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Г. г. народни представители! Мисли, че разбрахте прибавката къмъ чл. 43, която се прие от г. докладчика. Тя се състои въ това, че следъ думите „Върховния медицински съветъ“ се поставятъ думите „и на представител на Лекарския съюзъ“.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): „и на представител на управлението на Лекарския съюзъ“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Да „и на представител на управлението на Лекарския съюзъ“. Който от васъ, г-да, е съгласенъ съ текста на чл. 43 тѣй, както се докладва от г. докладчика, заедно съ добавката, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 44 — вж. приложение № 5, Т. I).

Комисията не е направила никакво измѣнение въ този членъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Ще гласуваме. Който е съгласенъ съ текста на чл. 44 тѣй, както се прочете от г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 45 — вж. приложение № 5, Т. I).

Въ чл. 45 не е направенъ никакъв измѣнение отъ страна на комисията.

С. Костурковъ (д. ст): Не е ли по-добре да се махне въ втората алинея туй: „или пъкъ възлага на самите работодатели да уреждатъ такива за смѣтка на фонда и подъ неговъ контролъ“?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): За смѣтка на фонда може да бъде само лекуването. Но има много работодатели, които иматъ построени вече здания за тая целъ — тамъ да може за смѣтка на фонда да става лекуването по-скоро. Нека се даде тая възможност, щото и малката, слабата воля, която проявяватъ работодателите въ туй отношение, да може да бъде използвана.

С. Костурковъ (д. ст): Тукъ се казва, че самъ фондътъ урежда болниците и санаториумите или пъкъ, за негова смѣтка, възлага на работодателите да уреждатъ санаториуми. Върват ли вие това, като го поставите?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Има пъкъде, където съществува туй положение, специално въ тютюневото производство и за туй ние искаме да си останатъ тѣзи институции.

С. Костурковъ (д. ст): То е друго положение.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Не, то е за съществуването на тоя фондъ, но тамъ, където има построени здания . . .

С. Костурковъ (д. ст): То е друга работа.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Така го разбиратъ азъ.

С. Костурковъ (д. ст): Тукъ на нова смѣтка ще се създаватъ такива санаториуми и болници за смѣтка на фонда.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Не да се създаватъ, а да се уреждатъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Ще гласуваме. Който отъ васъ приематъ чл. 45 тѣй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете)

„Глава VI.

„У п р а в л е н и е“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ заглавнето на глава VI, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 46 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 46 комисията не е направила никакво изменение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Ще гласуваме. Който отъ васъ приематъ чл. 46 тъй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 47 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 47 се направиха следните изменения отъ комисията. Въ втората алинея на първоначалния проектъ думитъ: „съставътъ на който ще бъде посоченъ въ специаленъ законъ“ се замѣниха съ думитъ: „въ съставъ: единъ отъ мѣстните мирови съдии за председател, и членове: по единъ представителъ на работодателитъ и работницитъ“. Това стана защото думитъ: „съставътъ на който ще бъде посоченъ въ специаленъ законъ“ въ проекта се касаеха за този институтъ на помирителни съдилища, които се създаватъ въ законопроектъ за настаняване на работа и осигуряване при безработица, единъ законопроектъ, чието разглеждане може да позакъсѣе малко, а тукъ въ този законопроектъ за общественитъ осигуровки ще трѣбва да се създадатъ още ощега институтитъ, които ще разрешаватъ споритъ въпроси.

Следъ това се прибавиха нови трета и четвърта алинеи, а именно: (Чете) „Представителитъ на работодателитъ и работницитъ въ помирителния съдъ се избиратъ съ тайно гласоподаване. Работницитъ при изборитъ се легитимиратъ съ осигурителнитъ си книжки, а работодателитъ гласуватъ по списѣлицъ за избора на членове на търговско-промишленитъ камари. Избирателитъ по дветъ категории трѣбва да сж навършили 21-годишна възраст.

„Мандатътъ на изборитъ членове въ помирителния съдъ трае три години“, а третата алинея отъ проекта става негалинея.

Други изменения не сж направени.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Който отъ васъ приематъ чл. 47 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 48 — вж. приложение № 5, Т. I)

Г. г. народни представители! Въ чл. 48 се направиха следните изменения. Въ втората алинея следъ думата „акта“ се прибавиха думитъ: „се констатира въ присъствие поне на единъ свидетелъ и“. Това го направихме за да задоволимъ едно искане на нашето законодателство — да му се даде една по-голяма гаранция при съставянето на актове, отъ които то се оплаква, че често пъти се съставятъ малко произволно.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съгласно този членъ, когато се констатиратъ нарушения на закона по отношение лѣкуването отъ страна на лѣкаритъ, които ще работятъ при фонда, ще имъ се съставятъ актове отъ инспектора по труда. Сега, съгласете се, че инспекторътъ по труда, който не е лѣкаръ, не може достатъчно да прецени има ли действително голяма грѣшка и т. н. Той ще констатира фактитъ, ще състави актове и после възъ основа на тѣзи актове ще се наказватъ лѣкаритъ поради извършено нарушение при изпълнението на една специална служба. Нали така? Великитъ сегашни наши законоположения сж такива, че велики нарушения при неизпълнението на службата отъ страна на лѣкаритъ се разглеждатъ отъ Върховния медицински съветъ и той дава санкцията има ли виновностъ или нѣма, да се даде лѣкарътъ подъ съдъ, да му се наложи дисциплинарно наказание и т. н. и т. н. Мене ми се чини, че г. министърътъ нѣма да има нищо противъ да се не подлагатъ лѣкаритъ, при изпълнението на една специална служба, само подъ контрола на инспекторитъ, на некомпетентни лица, само тѣ да разрешаватъ въпроса има ли виновностъ или не; затова да се прибави една забележка въ смисълъ че „по актоветъ, съставени за нарушения противъ лѣкаритъ, се произнася Върховниятъ медицински съветъ“. Ако г. министърътъ нѣма нищо противъ, добре.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Тоя въпросъ за мене е свършено новъ. Той не се е повдигалъ въ комисията и мене ми е абсолютно невъзможно да зная какво ще бъде мнението на комисията по тоя въпросъ.

Лично за мене признавамъ, че така набързо не мога да се произнесе по тоя въпросъ, затуй предлагамъ на г. министра той да каже мнението си по него.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: И азъ мисля, че най-добре ще бъде да го изпратимъ въ комисията, тя да каже своето компетентно мнение и при трето четене да се направи предложение и да го приемемъ, защото има вѣщо правдиво въ това. Защото за нарушенията отъ лѣкаритъ на тѣхната етика като лѣкари, преди да вземе министра окончателно решение възъ основа на акта съставенъ отъ ценовитъ органи, мисля — безъ да ангажирамъ съ това комисията — че е необходимо да се изиска и мнението на Върховния медицински съветъ, който бди за лѣкарската етика. По това, което е свързано съ управлението на лѣкарската професия, добре е да си каже думата Върховниятъ медицински съветъ преди министерството да вземе окончателно становище, защото това е свързано съ санкции. Това мое мнение, казвамъ пакъ, не може да ангажира комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ моля г. Руменовъ да направи писмено това предложение при третото четене.

Има думата народниятъ представителъ, г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ по текста на чл. 48 нѣма да говоря, защото съмъ съгласенъ съ него, но ще направя, обаче, едно предложение, което е необходимо да се има предъ видъ при системата, която е усвоена отъ закона. Азъ смѣтамъ, че то ще се усвои отъ комисията. Чл. 48 трѣбва да стане чл. 50 затуй защото чл. VI, който сега разглеждаме, урежда материята по управлението на фонда. Текстътъ на гл. VI до чл. 47 бѣше въ тая материя. Чл. 50 урежда тоже материя отъ управлението на фонда, а тия два члена, 48 и 49, се отнасятъ до наказателнитъ разпоредения, и затова тѣ трѣбва да останатъ въ отделна глава седма и да следватъ следъ сегашния чл. 50. Повтарямъ, моето предложение е следующето: чл. 48 да стане чл. 50, а чл. 50 да стане чл. 48.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Значи, чл. 48 да стане чл. 49, чл. 49 — чл. 50, а чл. 50 — чл. 48.

Г. г. народни представители! Предложението на г. Деневъ е много умѣтно. Съ него не се измѣни нищо, но за системностъ добре е да направимъ това размѣстване, което той предлага, защото сега както е, почва се съ управлението, докато се къмъ наказателни мѣрки, а следъ това отново се връща къмъ управлението. Съгласенъ съмъ мѣстото на чл. 48 по нумерацията да се вземе отъ чл. 50.

П. Деневъ (д. сг): И да се отдѣлятъ въ глава VII.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): Нѣма нужда да правимъ отделна глава.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване на чл. 48, който става чл. 49.

Който отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ текста на чл. 48, който става чл. 49, така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете чл. 49, който става чл. 50 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ чл. 49, сега чл. 50, комисията направи следните изменения: въ втората алинея зачеркна думитъ: „или по реда, който ще бъде намѣрени за най-удобенъ отъ Върховния съветъ на труда и общественитъ осигуровки и одобренъ отъ министра на търговията, промишлеността и труда, и се вънасятъ въ съответната смѣтка на фонда „обществени осигуровки“. Искахме да бъдемъ категорични, защото този значимъ е най-удобенъ — по реда на събиране прѣвитъ далѣци.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ чл. 49, сега станалъ чл. 50, така, както го докладва г. докладчикът, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събраниято приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): (Чете чл. 50, който става чл. 48 — вж. приложение № 5, Т. I)

Въ този чл. 50, който става чл. 48, комисията не е направила никакво изменение.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Азъ съмтамъ, че нѣма нарушение на правилника за вътрешния редъ, ако посоча една фактическа грѣшка, която при бързото четене се е допуснала въ чл. 49, станалъ сега чл. 50. Тази фактическа грѣшка е да се подаватъ жалобитѣ до Административния съдъ чрезъ Министерството на търговията, промишлеността и труда. Това е въ лѣво противоречие съ закона за административното правосъдие, който предвижда подаване на жалобитѣ направо въ Административния съдъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Това е право. Обжалванията на действията на административнитѣ чиновници се даватъ направо въ Административния съдъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Балтовъ.

Н. Балтовъ (д. ст.): Азъ мисля, че въобщо е допусната грѣшка, като е постановено, че постановленията на министъра съ които се налага глоба по голѣма отъ 300 л., подлежатъ на обжалване предъ Върховния административенъ съдъ. Нека се разбере добре, че съ тѣзи постановления се иска налагане наказания на известни лица, а за да се установи това наказание, необходимо е дѣлото да се прати на единъ съдъ по същество, на съдъ наказателенъ, какъвто е окръжниятъ съдъ — общитѣ съдилища. После фактическа грѣшка се прави, азъ я казвамъ, нека я има предъ видъ комисията, за да се поправи при разглеждане на проекта на трето четене. Материята не е отъ тази, съ която се занимава Върховниятъ административенъ съдъ. Това е материя, съ която трѣбва да се занимаватъ общитѣ съдилища. Може да ви съставятъ фалшивъ актъ, Върховниятъ административенъ съдъ не вика свидетели и не ги разпитва; този актъ вие какъ ще го опровергавате? Какъ съ свидетели. Ето защо обжалването на тия постановления трѣбва да се отнесе въ общитѣ съдилища.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Досега обжалванията на глобитѣ, както по закона за хигиената и безопасността на труда, така и по законъ за работническитѣ осигуровки, минаваха презъ Административния съдъ. Административниятъ съдъ не разпитва свидетели, но праща по делегация на мировитѣ съди да разпитватъ свидетелитѣ. Ние бихме могли да ги направимъ къмъ окръжнитѣ съдилища, но тогава ще трѣбва да създадемъ едно отдѣление при Върховния касационенъ съдъ, за да се създаде единство въ практиката. Още повече, че не е противно на компетенцията на Върховния административенъ съдъ да разглежда тия постановления, защото досегашнитѣ постановления по закона за хигиената и безопасността на труда и по закона за работническитѣ осигуровки се стѣбляваха отъ Върховния административенъ съдъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Преди последното изменение на закона за административното правосъдие, Административниятъ съдъ разглеждале жалобитѣ по същество и по форма, като касация. Обаче, дружбашкото управление измени закона и той разглежда само формално нарушенията, по касация, безъ да влиза въ разглеждането имъ по същество. Азъ не знамъ, по мисля, че това нѣма да бъде тѣрпѣно въ бъдеще, да бъде лишенъ Административниятъ съдъ отъ правото да разглежда и по същество жалобитѣ, когато по апелъ се обжалватъ известни нарушения на длъжностни лица. Сигурно народното представителство ще бъде заимчиво съ този въпросъ въ недалечно време и мисля, че въ това отношение ще трѣбва да се направя нѣщо. По рано Административниятъ съдъ разглеждале жалобитѣ и по същество по законитѣ за хигиената и безопасността на труда бѣше въ пълна хармония съ закона за административното правосъдие, обаче той стана въ противоречие съ него, когато се измени законитѣ за Административното правосъдие. Понеже азъ съмъ увѣренъ, че ще настѣпи такова положение — да се разглеждатъ жалобитѣ отъ Административния съдъ и по същество, а не само по форма — тогава нѣма да има никакво противоречие. Да ви не плаши обстоятелството, че жалобитѣ за нищожни глоби ще отиватъ въ Административния съдъ, защото и жалби за глоби въ по-малки размѣри, налагани отъ общински кометъ, околийски началникъ и окръженъ управителъ ходятъ въ Административния съдъ, когато тукъ глобитѣ ще бъдатъ надъ 300 л. Нѣма защо да правимъ въпросъ, че работата на Административния съдъ щѣла да се увеличи. Всеко едно нарушение на законъ отъ длъжностни лица подлежатъ на обжалване и по същество и по форма отъ Административния съдъ, само непосредствено съ това изменение, което бѣ направено отъ дружбашката власт, Административниятъ съдъ разглежда жалобитѣ само по форма, но то, вѣрвамъ, ще бъде отгѣнено.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Въ този Върховенъ съветъ на труда, който ще бъде пелъ парламента, както работодателитѣ тѣй и работнитѣ сѣ представени съ по 8 души. Чини ми се, че ще бъде отъ голѣма полза да се допуснатъ и представители на лѣкаритѣ, защото въ съвета ще се разглеждатъ често пакти и въпроси, които засѣгатъ лѣкаритѣ. Азъ бихъ предложилъ — ако и г. министърътъ е съгласенъ — да се допуснатъ 8 души представители на лѣкарското съсловие да участвуватъ въ този висшъ Върховенъ съветъ на труда, както има по 8 души представители на работодателитѣ и работнитѣ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! По отношение на чл. 50, за който говори и г. Балтовъ, азъ не кажа нѣколко думи. Ние имаме единъ законъ за наказанията, които се налагатъ отъ разни административни юрисдикции. Този законъ обгръща въ себе си всички постановления, които се издаватъ отъ разни фискални власти.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Василевъ! Ние разглеждаме сега чл. 48, който е стари чл. 50.

Р. Василевъ (д. ст.): Нали става чл. 50?

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Не, чл. 50 става чл. 48 — на трето четене ще направимъ това изправление.

Р. Василевъ (д. ст.): Да се унафицира нашето законодателство, да не се разхвърлятъ така постановленията, да се остави единъ законъ да бъде въ сила и по отношение на тѣзи наказания. Туй искахъ да кажа.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): На трето четене ще направимъ това.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Безспорно, по принципъ, предложението на г. Руменовъ, да бъде представено лѣкарското съсловие, като професионална организация, е уместно — то трѣбва да се приеме. Обаче, ще се съгласите, че числото 8 е много голѣмо. Нѣма защо да претоваряме съвета. Азъ мисля, че двама представители на лѣкарското съсловие ще бъдатъ достатъчни.

Н. Балтовъ (д. ст.): Това го има.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Има представителъ на Върховния медицински съветъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Да туримъ трима души.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Моля ви се. Да бъдемъ наясно: има представителъ на лѣкаритѣ въ висшия съветъ на труда, но това

е представител на Върховния медицински съвет. Както има началник на труда, началник на търговията и промишлеността, тъй има и представител на лѣкаритѣ, но отъ държавно учреждение. Идеята на г. Руменовъ, която и азъ възприемамъ, е да се допуснатъ представители на лѣкарското съсловие, като професионална организация.

С. Костурковъ (д. ст): На съюза имъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: На Лѣкарския съюзъ.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): Въ самата алинея е казано: „Членовѣтѣ на съвета, които ще сѫ на служба, се назначаватъ отъ министра по указание отъ съответната организация или съюзъ и пр.“ Така че, за да не е дълга редакцията, достатъчно е да кажемъ само „двама лѣкари“, за да се разбира, че тѣ ще бъдатъ лѣкари, посочени отъ тѣхната професионална организация.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. д-ръ Руменовъ! Съгласни ли сте представителитѣ на лѣкаритѣ да бъдатъ двама души?

Д-ръ В. Руменовъ (д. ст): Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Въ такъвъ случай Вашето предложение се приема отъ г. докладчика.

Ще гласуваме. Които отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ стария чл. 50, сега чл. 48 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, съ прибавката, която се предлага отъ г. д-ръ Руменовъ и възприе отъ г. докладчика, а именно: „В. двама души отъ лѣкарското съсловие“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете)

Глава VII.

„Последни нареждания“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които отъ васъ приематъ изменението на глава VII тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 51 — вж. предложение № 5, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ намѣнение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Които отъ васъ приематъ чл. 51 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ст): (Чете чл. 52 — вж. предложение № 5, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ намѣнение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които отъ васъ приематъ чл. 52 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Понеже г. министърътъ на финанситѣ дойде, ще пристъпимъ къмъ първата точка отъ дневния редъ — третото четене на законопроекта за тарифата на износнитѣ стоки.

Моля г. докладчика на комисията да го докладва.

Г. г. народни представители! Понеже този законопроектъ е съ доста голѣмо съдържание, съ таблици и съ дълги изброявания, моля да се съгласите да се прочетатъ само първиятъ и последниятъ членъ. Които отъ васъ сѫ съгласни да се прочетатъ само първиятъ и последниятъ членъ отъ този законопроектъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): (Прочита първия и последния членъ отъ законопроекта, заедно съ поправките и прибавките, прочети на второ четене)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Направени сѫ няколко предложения за прибавки и поправки.

Има предложение отъ народния представител г. Никола Алексиевъ съ следното съдържание: (Чете) „Въ ст. 12 „кози сурови, прѣсви, солени или сушени“ да си останатъ старитѣ мита, а именно:

б) отъ дребенъ добитъкъ:

1) отъ агнета, вмѣсто предвиденото 15 л., да остане

2) отъ овци и овни — вмѣсто предвиденото 20 л., да остане 12 л.;

3) отъ кози и прѣчове — вмѣсто предвиденото 45 л., да остане 15 л., и

4) отъ ярета — вмѣсто предвиденото 55 л., да остане 20 л.“

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Съ въпроса за митата на кожитѣ комисията се запитва доста обстойно. Действително, има едно увеличение, което, обаче, не е голѣмо. Комисията прие туй увеличение, като изхожда отъ факта, че разбиратъ на старитѣ мита, мита специфични, се определя върху 100 кгр. кози. Днесъ кожитѣ иматъ немалкобро голѣми пѣни въ сравнение съ пенитъ, които сѫ имали когато сѫ поставени старитѣ мита; а старитѣ мита сѫ една незначителна цифра съ огледъ на дневнитѣ пени на кожитѣ. Въ сжщностъ, при ценитѣ, които днесъ иматъ кожитѣ, сегашното увеличение на износнитѣ мита е незначително. Само по това съображение комисията го възприе.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Алексиевъ, който прави предложението, да каже съ две думи защо го прави.

Н. Алексиевъ (з): Г. г. народни представители! Между сегашнитѣ пазарни цени на кожитѣ и миналогодишнитѣ има абсолютно никаква разлика, и затова не трѣбва да има разлика въ митата. Затуй прави предложението, митата да си останатъ старитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме това предложение на г. Никола Алексиевъ, както то прочетохъ.

Които отъ г. г. народнитѣ представители сѫ съгласни съ поправката на г. Алексиевъ, която ще се приема отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншинство, Събранието не приема.

Има друго едно предложението отъ г. Базевъ: (Чете) „Въ ст. 14 и 15 — сирене и кашкавалъ — да се видоизмени митото: отъ 30% адвалорно да си остане старото мито, а именно: за 100 кгр. сирене — 30 л., за 100 кгр. кашкавалъ — 60 л.“

Има думата народниятъ представител г. Христо Базевъ.

Х. Базевъ (з): Г. г. народни представители! Въ чл. 1 отъ законопроекта е казано: „Стокитъ, които се изнасятъ отъ България, плащатъ мито въ златна монета, споредъ приложението къмъ настоящия законъ тарифа“, и по-надолу: „Митото на облагателитѣ по стойностъ стоки не се заплаща въ златна монета“. Понеже сиренето и кашкавалътъ не се облагатъ съ мито 30% върху стойността имъ, анализа, че днесъ 1 кгр. сирене, когато ще се напесе, ще трѣбва да бъде обложено съ 18 л. — 30% върху стойността на килограмъ сирене, колто е 60 л. Като се прибавятъ и всичкитѣ други разходи, които съпровождатъ неминуемо изпакването на единъ килограмъ сирене, ще ще видимъ, че нашето сирене ще бъде толкова много обложено, че ще може да чамѣри пазаръ никъде. Напротивно мито досега за 100 кгр. сирене бѣше 30 л. златни, или за 1 кгр. — 30 ст. златни, които сѫ равни на 450 л. Значи, износното мито до сега бѣше 450 л., а днесъ става 18 л. за единъ килограмъ сирене, 18, раздѣлено на 450, дава резултатъ 4 — значи, 4 пѣти се увеличава износното мито на сиренето, г. г. народни представители. За кашкавала имаме още по-лоша смѣтка.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Базевъ, единъ предварителенъ въпросъ. Предложението на г. Базевъ не е редовно — не е приподписано споредъ правилника отъ пужното члено народни представители. 10 души сѫ заедно съ Васъ, а трѣбва още единъ. Имате думата.

С. Костурковъ (д. ст): Не е тъй.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: 10 души трѣбва да приподпишатъ предложението, освенъ предложителя.

Х. Базевъ (з): Г. г. народни представители! 30% мито...

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Базевъ! Имате думата, защото предложението Ви не е правилно внесено. Моля, седнете си.

Х. Базевъ (з): Вносители сѫ 10 души.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: 11 трѣбва да подпишатъ. Съобразявайте се съ правилката и следъ това критикувайте. (Народниятъ представителъ П. Петковъ отива при председателя и приподписва предложението)

Поворотъ сега, г. Баевъ.

Х. Баевъ (з): 30% отъ стойността на килограмъ кашкавалъ днесъ правятъ 37-50 л. 37-50, раздѣлени на 9 — старото мито — дава 4-2, т. е. 4-2 пѣти износното мито на кашкавала се увеличава днесъ. Като прибавите и разни добавки — статистическо право, право за мѣрене и теглене, магазинскъ и т. л., събрани въ процентъ върху митото — ще видите, че митото на кашкавала се увеличава 4-5 пѣти — ябшо, което е непосиимо при и безъ това ограниченитъ пазари за нашитъ мѣстни произведения. Съ това, г. г. народни представители, може-би се услужава до известна степенъ на консомацията въ нашата страна, обаче, убива се производството. Казаното въ мотивитъ на законопроекта: „Ръководимъ отъ идеята да се поощри мѣстното производство и дадо най-широка възможностъ за износъ на произвѣнитъ му, безъ да се постави съ това мѣстната консомация при по-неблагоприятни условия“, ми се вижда много неспирето, защото много зле се услужава на производството съ това увеличение износното мито на сиренето и кашкавала. Въместо да поощримъ производството, ние гледаме да задоволимъ само консомацията. Това е мечепка услуга.

Заради туй, отъ името на земеделската парламентарна група азъ правя следното предложение: (Чете) „Въ ст. ст. 14 и 15 — сирене и кашкавалъ — да се видоизмени митото, отъ 30% адвалорно да си остане старото мито, а именно: за 100 кгр. сирене — 30 л., за 100 кгр. кашкавалъ — 60 л.“

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Този въпросъ занимава тоже и комисията. Тамъ имаше две различни, ако мога да кажа, две крайни мнения. Едното бѣше да намалимъ износното мито на сиренето и кашкавала, а другото бѣше — да забранимъ износа имъ. Комисията, обаче, възприе едно сръбно положение, и то съ огледъ на нуждитъ на мѣстната консомация. Азъ не припомнямъ на г. Баева, че смѣнитъ тия нужди на мѣстната консомация позволиха при миналия режимъ дори да се забрани съвършено износътъ на сиренето и кашкавала съ закона отъ 30 декември 1920 г. Ще му припомнимъ малко история, за да види, че тѣзи нужди на консомацията се е имали предъ видъ и при миналия режимъ. Митото презъ 1920 г. е било за сиренето 30 л. златни, а за кашкавала 100 л. златни; съ закона отъ 5 декември 1920 г. митото на сиренето стана 75 л. златни, а на кашкавала — 120 л. златни; по закона отъ 9 мартъ 1921 г. митото на сиренето е 75 л. златни, а на кашкавала 200 л. златни. Следъ това, чакъ на 28 юлий 1922 г. митото се намалѣва за сиренето на 30 л. златни, а за кашкавала на 60 л. златни. И спомнямъ си, че тогава се водила доста голямъ шумъ относно причинитъ за намалението. Ето защо, комисията възприе да остане митото, което е въ законопроекта.

С. Костурковъ (д. ст.): Тогава намалението бѣше въ зависимостъ отъ това, кой го е закупилъ за износъ. Тогава търгуваха чрезъ законодателството.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме предложението на г. Баева. Кончо отъ васъ приематъ това предложение, както го прочетохъ, противъ което е г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшинство, Събрашето не приема.

Друго предложение е направено отъ народния представителъ г. д-ръ Илия Караджовъ, приподписано отъ нужното число народни представители, само че не знаемъ дали всички, които съ го подписали, присѣтствуватъ.

С. Костурковъ (д. ст.): Нѣма нужда да присѣтствуватъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Да, да, трѣбва да присѣтствуватъ.

С. Костурковъ (д. ст.): И това е пакъ нова твоя теория, както искаше отъ мене 11 души да се подпишатъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Предложението на г. Караджовъ гласи така: (Чете) „Въ ст. 18 — „козина“

— да останатъ старитъ мита, а именно: а) неправа — въместо 30 л., 10 л., б) права — въместо 50 л., 15 л.

„Въ ст. 19 — „четина“ — въместо 200 л., 70 л.

„Въ ст. 21 — „яйца“ — въместо 25% отъ стойността да се обожатъ 100 кгр. съ 25 л. мито“.

Значи, г. Караджовъ прави предложение за три поправки. Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Илия Караджовъ. Моля Ви се, г. Караджовъ, ограничете се засега да говорите само по ст. 18.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Споредъ стария, сега действующия законъ за тарифата на износнитъ стоки, за неправата козина се заплаща износно мито 10 л. на 100 кгр. и 15 л. за правата. Споредъ настоящия законопроектъ износнитъ мита се увеличаватъ три пѣти за неправата козина, а за правата — четири и повече пѣти. Азъ правя предложението да останатъ досегашнитъ износни мита за неправата и правата козина, което предложението трѣбва да приемете, ако имате желанието и намѣренето да насърчите скотовѣдството у насъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Това увеличение, което не е голѣмо, се направи съ огледъ да може козината да се преработва у насъ, и ако вършимъ износъ, да вършимъ износъ на фабриката. Ние смѣтаме, че козината може да се използва отъ мѣстната индустрия, и затуй именно ѝ увеличихме митото.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще се произнесе по предложението на г. д-ръ Илия Караджовъ относно статия 18, противъ което предложението е г. докладчикътъ. Предложената отъ г. д-ръ Илия Караджовъ поправка гласи така: (Чете) „Въ ст. 18, „козина“, да останатъ старитъ мита, а именно: а) неправа, въместо 30 л. — 10 л.; б) права, въместо 50 л. — 15 л.“. Който отъ г. г. народнитъ представители съгласенъ е съ тази поправка, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшинство, Събрашето не приема.

Г. д-ръ Караджовъ предлага поправка и въ ст. 19. Има думата, за да обособимъ предложението си.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Въ България свиневѣдството, както знаете, е единъ отрасълъ отъ скотовѣдството, който въ нѣкои околии, като пашарѣкъръ, въ Преславската, е доста развитъ. По стария законъ за тарифата на износнитъ стоки четината се облага съгѣхъ килограмъ съ 70 л., а сега се предлага износното мито да се увеличи на 200 л., или три пѣти повече. Това значи да бѣде намалена цената на този продуктъ отъ свиневѣдството. По съображения за насърчаване свиневѣдството у насъ, моля да се възприеме старото мито — 70 л., а не 200 л., както е въ законопроекта.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Комисията по смѣнитъ съображения, както и за козината, реши да се увеличи това мито като смѣта, че ние можемъ да преработваме четината и да ѝ използваваме въ нашата мѣстна индустрия, въместо да внасяме отъ вънъ готови четни.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Който отъ г. г. народнитъ представители приематъ предложението отъ г. д-ръ Караджовъ поправка на статия 19, противъ която е г. докладчикътъ, имено: „Четина, въместо 200 л. — 70 л.“ моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшинство, Събрашето не приема.

Има думата г. д-ръ Караджовъ да обособимъ предложението си по статия 21 — за яйцата.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Когато въ комисията се разглеждаше този въпросъ, каза се, че за насърчение на птицевѣдството у насъ износнитъ мита за птицитъ ще се увеличатъ, а за продуктитъ отъ тѣхъ ще се намалѣтъ. И затова въ комисията се приеха следнитъ мита за глава: пуйка 1 л., гъска 80 ст., кокошки и др. 30 ст. Безспорно е, че яйцата съ продуктъ отъ птицевѣдството, и ако ние искаме да насърчаваме птицевѣдството, износното мито на яйцата трѣбва да бѣде намалено, въ никой случай увеличено. По старата тарифа за износнитъ стоки за 100 кгр. яйца се заплаща 50 л. износно мито. Сега, по настоящия законопроектъ ще се плаща износното мито 25% отъ стойността на яйцата. Това е едно голѣмо увеличение на износното мито. А щомъ се увеличава износното мито, покупната стойностъ на яйцата се намалѣва, отъ което кон-

соматорът има интерес, обаче производителът значително губи. Изхождайки от интереса на пичевъдеца-производител, аз моля да се остави митото по сега действащия закон за тарифата на износните стоки, а именно 50 л. на 100 кг. яйца.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърът на финансите.

Министър П. Тодоровъ: Г. г. народни представители! По тѣзи статии, по които се дебатира на второ четене доста много и въ финансовата комисия се развѣнчиха мисли пространно, аз нѣмаше да взема думата, ако г. Караджовъ не излѣзе напосоку да подчертае не толкова значението на единъ стопански принципъ, колкото едно гледище, което по разни поводи се изтъква, за да се прави съ него не стопанска, но обикновена политика. Азъ съмъ ималъ случай и другъ път да заявя, че износната и вносната тарифа, както и да се редактира тя, колкото и да се обмисля, всѣки пенни пунктъ, не може да покрене изцѣло интереситѣ на едно единствено съсловие въ нашата държава. И може би г. Караджовъ е много правъ, щомъ застава на едно тѣсно, егзистично — да не кажа друга дума — гледище, да намира, че тая тарифа въ редица отношения не задоволява изцѣло интереситѣ на това съсловие, което той претендира че представлява. Въ една митна тарифа, която е изразъ не само на фискални, държавнически интереси и задачи, но която отразява и стопанскитѣ идеи на едно правителство, се преследва преди всичко да се хармонизиратъ, доколкото е това човѣшки възможно, интереситѣ на всички съсловия въ дадена държава. И ние сме се мъчили — бѣдете по-обективни и вѣрвайте — доста трудъ сме изхабили надъ тия нѣколко печатни листа; мъчили сме се въ този случай да защитимъ, доколкото е възможно при днешното изключително време, въ което живѣемъ, интереситѣ на земеделѣското съсловие, както и интереситѣ на консомациитѣ. Тукъ се говори за птици, говори се за козина, говори се даже за сирене — единъ артикулъ, безспорно съ много по-голъмо значение, отколкото козината и други нѣкои богатени — съ целъ да се изтъкне, че днешната власт и респективно министърътъ на финансите не е зацѣлъ голѣмитѣ стопански селски интереси, които трѣбва да бѣдятъ винаги меродавни, не само когато се творятъ една митна тарифа съ голѣмо или малко значение, но същевременно и когато се прокарава какъвто и да е законопроектъ въ нашата държава. Но забравя се да се каже, че въ този моментъ, когато се нуждаемъ отъ една по-оптима консомация; въ този моментъ, когато трѣбва въ една или друга форма да покровителствуваме хората, които сами не могатъ да произвеждатъ, хората, които, така да се каже, сѣ жертва на комбинарни фактори — пѣма защо да ги изтъквамъ тукъ, защото не единъ жѣтъ се говори по тѣхъ — които толкова много допринасятъ за посъживането на живота, ние сме длъжни, щемъ не щемъ, да ставаме отражение на тия бедн, отъ които страда човѣчеството и специално България. Днесъ се забравя да се каже, че за най-важния продуктъ на селското население, за зърненото производство, ние направихме толкова, колкото нито г. Караджовъ, нито неговитѣ водачи можаха да направятъ, когато управляваха.

Г. г. народни представители! Козината е нищо; яйцата въ сравнение съ цифрата на общия износъ по нашия търговски балансъ сѣ нищо. Важни фактори въ нашия износъ представляватъ тютюнитѣ, житата, които възлизатъ на милиарди. Е, добре, всѣки отъ васъ знае, че презъ м. м. юний и юлий, когато ценитѣ на международния пазаръ не бѣха благоприятни за нашия зърненъ износъ, за тия голѣми партияни жита, натрупани по гаритѣ и хамбаритѣ на селянитѣ, не г. Караджовъ ни даде идеята, но ние, като се движимъ отъ интереситѣ на широката селска маса, която толкова защитаваме, колкото и г. Караджовъ, направихме това, което бѣше повеление на момента, което бѣше заповѣдено отъ стопанскитѣ интереси на селското население. Ние губимъ не милионъ, не два, не пѣтъ, колкото най-много бихме спечелили отъ умѣреното повишение на тия износни мита, което повишение се прави съ огледъ на консомацията въ България, но ние губимъ десетки милиони съ рискъ да компрометираме себе си, че не сме склучили горе-долу спазователностъ въ това отношение, защото това е нашъ дълъгъ. И сега, като слушамъ да се говори, че козината била обложена тѣй или иначе, азъ, право да ви кажа, не доумѣвамъ целитѣ и назначението на подобни забележки и подобни критики.

Г. г. народни представители! Ние имаме същевременно друго едно голѣмо производство, още по-важно днесъ-заднесъ, отколкото изпосѣтъ на нашитѣ жѣта — това сѣ нашитѣ тютюни. Тѣ съставляватъ милиарди въ нашия износъ. Имаше идея до неотдавна, че ние трѣбва да изкористимъ тѣсно на тоя целѣпъ земеделѣски артикулъ, като повишимъ износното мито на тютюна, но азъ не се съгласихъ. Въпросътъ бѣше обединенъ въ Стопанския съветъ и въ Министерския съветъ, имаше желание да се подпомогне въ една или друга форма на бюджета, обаче, съ рискъ, повтарямъ, да загубимъ десетки и стотини милиона лева даже, азъ казахъ: фаворизирайте това селско производство, защото въ този моментъ е по-меродавно, отколкото ечиникътъ, отколкото кукурузитѣ, отколкото всички селски артикули, взети заедно — да не говоримъ за такива пезначителни износни статии, какъвто е козината, яйцата и пр., защото, г. г. народни представители, изхождамъ пакъ отъ голѣмитѣ добре разбрани селски интереси. И, повтарямъ, тогава когато ние представихме тая тарифа съ такива ставки, представихме я главно заради това, защото искахме известни артикули, особено съ сезоненъ и съ важенъ за консомацията характеръ, да се пообложатъ малко повече, съ известни жертви може-би и за селското стопанство — не се боя да го декларирамъ — за да може този револтъ, това смущение, което се създаде въ градоветѣ и въ нѣкои по-голъми села, особено въ балканското население, да не бѣде толкова голѣмо.

Но, г. г. народни представители, да бѣдемъ начисто по сдѣи артикулъ, по който толкова много се говори. Не бихъ вземалъ думата, пошеже мисля, че е доста ясенъ въпросътъ, когато се говори за фаворизация и нефаворизация на селскитѣ продукти, но азъ съмъ длъженъ да забележа: тия продукти, за които се говори особено отъ страна на г. Караджова, че се обременяватъ, че се обезцѣпяватъ, иматъ прекрасна цена въ нашата хубава земя. Сиренето — че кой отъ васъ не знае, че то струва 40—50 и даже 60 л. килограмътъ? Капкавайтѣ — че кой отъ васъ не знае, че той може да намѣри пазаръ само въ Америка, при тоя златенъ доларъ, и че само тамъ може да бѣде купенъ? Същевременно той има прекрасна цена и въ България. Яйцата — доскоро тѣ бѣха 3—4—5 л. Недейте забравя, г. народни представители, че това е тарифа адвалорна, че тя е нагласна именно възъ основа на тоя принципъ, за да може въ всѣки моментъ финансовиятъ министъръ да процедира умѣло, и когато види, че известнъ артикулъ трѣбва да остане тукъ, да не се изнася en masse, да заповѣда на митницата да го облага съ мито при малко по-висока цена, а когато се каже, че трѣбва да се излѣе, че сезонътъ налага този артикулъ да отиде въ чужбина, защото иначе ще се развали, тогава да постави друга база на изчисление.

Искамъ да кажа, г. г. народни представители, съ две думи, че жертвитѣ, които трѣбва да се понасятъ днесъ-заднесъ, сѣ голѣми, сѣ разностранни и тѣ трѣбва да се понесатъ отъ всички съсловия бозъ изключение. И ако трѣбва да се понесе една малка или голѣма жертва и отъ нашето селско население, нека бѣдемъ откровенни да му кажемъ, че и то трѣбва да я понесе. Но тя нѣма да се понесе, защото житото не е обложено съ голѣмо мито, изнася се, благоприятна конюнктура въ свѣта има — нека се изнася, нека се печели, нека се създава валута въ тая страна, нека трудътъ да бѣде рентиранъ, защото това е благословено; изнася се и тютюнътъ, вѣрвамъ, че ще се изнася и бджалцата рекота съ сравнително висока цена. А колкото се изнася за козината и други продукти, азъ смѣтамъ, че е смѣшно Парламентътъ да се занимава съ тѣхъ, когато голѣмитѣ, решаващитѣ задачи въ тая страна се разрешаватъ по единъ начинъ, като се нахожда отъ интереситѣ на консомацията и отъ интереситѣ на земеделѣшето.

Азъ се смѣтахъ принуденъ да кажа тия, може-би съвсемъ неумѣстни бележки по поводъ многобройнитѣ предложения на г. Караджова и да свърша съ увѣрението: бѣдете спокойни, г. Караджовъ; поне толкова, колкото Високо мислѣхте за селското стопанство, мислимъ и ние съ всичкитѣ институти, които Министерството на земеделѣшето създава, за да може да се създаде интензивна форма въ земеделѣското производство; мислимъ съ честна администрация и съ едно по-достойно и по-почтено процедиране при прилагането на митнитѣ износи и вносни тарифи, да може селскиятъ трудъ да бѣде защитенъ и същевременно да може и консомацията въ България отчасти поне да си одѣхне. (Ржкошѣскашия отъ словораститѣ)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикът.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ст): Г-да! Ще дам едно малко обяснение специално за износа на козината. Г. Караджовъ не може да не знае, че и при старият мито, за които настоява той, ние сме имали въ 1922 г. износъ всичко за 195.000 л. Това с то перото козина, за което се вдига толкова много шумъ! Смѣтамъ, че е безпредметно да се говори повече.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласувамъ прибавката, предложена отъ г. Караджова, противъ която е г. докладчикътъ, а именно: въ статия 21 „яйца“, вмѣсто 25% отъ стойността, да се облажатъ 100-тъ килограма съ 25 л. мито“. Които г. г. народни представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събраието не приема.

Има друго предложение отъ г. Ангелъ Николовъ по статия 22. Той иска да се направи следната поправка: (Чете) „Въ статия 22 „пашкули здрави“, вмѣсто 5% отъ стойността, да се освободатъ отъ всѣко износно мито“. Ясно е.

Искате ли думата, г. Николовъ?

А. Николовъ (з): Да.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ангелъ Николовъ.

А. Николовъ (з): Г. г. народни представители! Пашкулитъ отъ миналата година се продаватъ по 400 л.; като имъ туримъ по 5%, ще дадатъ 20 л. износно мито. Значи, сега ще се плаща 4—5 повече. Намѣсто да помогнемъ на износа, ние го облагаме повече и съ туй нѣма да допринесемъ нищо добро на страната. Ито защо по ст. 22 правя предложение, здравитъ пашкули вмѣсто да се облажатъ съ 5% отъ стойността, да се освободятъ отъ всѣкакво износно мито.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчик Г. Семерджиев (д. ст): Г. г. народни представители! Комисията е възприела пашкулитъ да се облагатъ съ 10% адвалорно мито. При второто четене на законопроекта Камарата гласува това мито да се намали отъ 10% на 5% — мито, което може да се понесе, защото конкуренцията на нашия износъ навън е добра. Пашкулното производство нѣма да се влоши съ това, а при това положение ние трѣбва да мислимъ за приходитъ на фиска. Ако намаляваме отъ всѣкъдъ, ние отиваме къмъ единъ неуравновесенъ бюджетъ. Азъ смѣтамъ, че пашкулното производство може да понесе адвалорно мито отъ 5%, както биде намалено.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Които г. г. народни представители приематъ поправката на г. Ангелъ Николовъ къмъ ст. 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събраието не приема.

Има едно друго предложение къмъ ст. 23 отъ г. Стойко Димитровъ, който предлага зърненитъ храни, вмѣсто съ 10%, да се облажатъ съ 5% отъ стойността.

Има думата народниятъ представителъ г. Стойко Димитровъ.

С. Димитровъ (з): Направено е отъ мене предложение, митото на зърненитъ храни да се намали отъ 10% на 5%, по следнитъ съображения. Митото е единъ данъкъ, който, безспорно, пада върху производителя.

Министъръ П. Тодоровъ: Това е единъ голѣмъ въпросъ.

С. Димитровъ (з): Производителътъ-земледѣлецъ за житото плаща подоходенъ данъкъ, плаща поземеленъ данъкъ и лихвъ това налага му се още единъ данъкъ — да плаща за мито. За да се види съ какво се обременява още производителътъ, азъ ще приведа една смѣтка, отъ която ще се види какъвъ данъкъ въ мита плаща производителътъ на зърнени храни.

По новата тарифа отъ настоящия законопроектъ шеницата е облажена съ 10% отъ стойността. Като се вземе за основа изнесеното жито презъ 1922 г. — 105 милиона килограма, по 550 л. килограмътъ, на каквата цена се изнася — по 55 стотинки мито на единъ килограмъ, колкото

се плаща сега, това дава 57.750.000 л. Къмъ тази цифра трѣбва да се прибави и по 55 ст. върху консумираното жито отъ непроизводителитъ, които също падатъ въ тежестъ на производителитъ. Непроизводителитъ на жито въ България съ около 1½ милиона. Тези непроизводители консумиратъ годишно около 300 милиона кгр. Пресметнато, че тѣ консумиратъ това количество жито съ 55 стотинки по-долу, отколкото би коствувало безъ износното мито, това дава една сума отъ 165 милиона лева. Къмъ тази сума трѣбва да се прибави и по 55 ст. върху житото, отъ което се произвежда брашното за износъ, което жито, безспорно, мелничаритъ закупуватъ също тѣй на по-висши цени съ 55 стотинки. Презъ 1922 г. е изнесено отъ България крѣско около 20 милиона кгр. брашно. То се добива при рендеманъ 82 — отъ 100 кгр. жито 82 кгр. брашно — приблизително отъ около 25 милиона кгр. жито. Пресметнато 25 милиона кгр. по 55 ст., . . .

П. Петровичъ (д. ст): То е по тарифата на земледѣлицитъ отъ 1922 г.

С. Димитровъ (з): . . . това дава една сума отъ 13.750.000 л., съ която сума ще се одщетяватъ земледѣлицитъ, за смѣтка на мелничаритъ. Като се събератъ тѣзи три цифри, получава се една сума отъ 236.500.000 л. Безспорно е, че тази тежестъ пада само върху производителя. Понеже на производителя се налагатъ и други данѣци — той се облага и съ подоходенъ данъкъ, и съ поземеленъ данъкъ — смѣтамъ, че ще бѣде добре, ако предъ видъ на трупното време и затрудненото финансово положение на държавата тази тежестъ не може да се прѣмахне съвършено, то поне да се намали наполовина: отъ 10% да стане 5% отъ стойността.

Колкото се отнася до въпроса, че на държавата съ нужни суми, за да просъществува, азъ бихъ помислилъ г. министра на финанситъ да ни представи единъ законопроектъ, за който ние ще гласуваме, съ който да се спре възможността на всички фабрики и насъ да печелятъ 140% дивиденди въ годината. Това г. министърътъ го заявя отъ министерската маса по поводъ печалбитъ на захарнитъ фабрики. Нека се турни граница, нека се турни мѣрка на това безогледно ограбване, защото всичко това става пакъ за смѣтка на производителя. Да се печели 140%, г. г. народни представители, това е печувало. Азъ мисля, че въ това отношение трѣбва да се турни редъ и необходимо е да се турни мѣрка, а тази мѣрка е турната. Ние знаемъ, че на капиталата се предвижда 12% лихва; предъ видъ на това, че времената съ трудни, нека допуснемъ лихвата да бѣде двойна — 24%, но да бѣде 140%, това е печувано. И ако днесъ азъ станахъ да говоря, че износното мито тежи на производителътъ-земледѣлецъ, то е за да подчертая, че има откъде да се вземе за държавата, стига да има добро желание.

П. Петровичъ (д. ст): 140% се печелеше въ ваиѣ време.

С. Димитровъ (з): Моля г. министра да се съгласи да намали износното мито на зърненитъ храни отъ 10% на 5%. Моля и г. г. народнитъ представители да се съгласятъ на това, защото ще направятъ едно добро дѣло на българския производител, на плещитъ на които се крѣпи държавата. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлицитъ. Възражения отъ стовариститъ)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г-да! — Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. ст): Г. г. народни представители! Законопроектътъ предвижда адвалорно мито 10%.

П. Петровичъ (д. ст): Колко бѣше въ време на земледѣлицитъ?

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. ст): 10% се възприе още презъ житото въ най-голѣмата криза на малата житна търговия. Това бѣше една мѣрка, съ която се целеше да се облекчи положението на нашия производител. Нѣма да говоря какъво бѣше митото по-рано — тѣ го знаятъ по-добре отъ мене.

П. Петровичъ (д. ст): Какъте колко бѣше?

Докладчикъ Г. Семерджиев (д. ст): То варираше . . .

П. Петровичъ (д. ст): 1-60 л. на килограмъ бѣше . . .

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Въ 1920 г. бѣше 10 л. златни на 100 кгр., а въ 1921 г. стана 4 л. златни на 100 кгр. Туй голѣмо мѣто създаваше едно тежко положение за нашия производител и правителството още презъ лѣтото съ указъ прѣмина къмъ адвалорното мѣто 10% съ целъ да облекчи производителитѣ и мѣрката се почувствува веднага.

П. Петровиъ (д. ст): 180 л. бѣше преди 9 копѣй, при земледѣлския режанъ, а следъ това се намаля на 15 ст. Още пѣщо — 140% се печелѣше при земледѣлцитѣ отъ захарнитѣ фабрики; сега тѣ се турнаха на мѣсто.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Тѣй че намаляването сега въ смѣтностъ е 2½ пѣти.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Моля опия г. г. народни представители, които приемиа поправката на г. Стойчо Димитровъ по ст. 23, противъ която е г. докладчикътъ, да вдигнатъ рѣка. Мѣншество, Събранieto не приема.

Нѣкой отъ сговориститѣ: И тѣ (Сочи земледѣлцитѣ) не гласуватъ!

В. Начевъ (д. ст): Да се отбележи, че само единъ гласува!

М. Дилановъ (з): (Възвразява нѣщо)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Следва поправката на г. Караджовъ къмъ ст. 25 п. а. Той предлага, мѣтото на типовото брашно да се намали отъ 6% на 3%.

Има думата народниятъ представител г. д-ръ Илиа Караджовъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Г. г. народни представители! Въ законопроекта се предвижда два вида брашно: типово и луксозно. По сега действащия законъ се плащатъ износно мѣто 6 л. на 100 килограма за брашното и по 2 л. за трицитѣ. Наконсследъкъ, по силата на едно министерско постановление, за брашното се плаща мѣто ¼% отъ стойността върху 6 л. килограмъ шпешично брашно и ½% отъ стойността на царевичното брашно, оценено по 4 л. Споредъ сегашния законопроектъ, мѣтото се повишава съ 5½% за типовото брашно и 2½% за луксозното, а трицитѣ се облагатъ толкова много, че ще пламнатъ главитѣ на всички мелничари, защото не ще могатъ да ги изпесатъ. Имаатъ сведения, че бургазката мелница, която е най-голѣмата мелница въ България и която може да преработи всичкото житно производство на южна България, се оплаква, че пѣма мѣсто да побере своитѣ трици, че трѣбва да прави специални голѣми складове за тѣхъ, защото мѣтото на трицитѣ е голѣмо и не може да намѣри на вѣтъгъ пазаръ. Имайки предъ видъ опыта на миналото, когато държавата имаше монополъ да разрешава или да не разрешава износа на трицитѣ и мелничаритѣ не можеха да ги продадатъ и трицитѣ се развалиха — а тѣ сж продуктѣ на житното производство, фабрикатъ — сега, за да се даде възможностъ да се засили тѣхниятъ износъ и въобще на брашната, азъ моля да не се прави разлика между типовото и луксозното брашно, както и между трицитѣ, а всички тѣзи продукти да бѣдатъ обложени съ едно и също мѣто — 3% върху стойността.

А. Пиронковъ (д. ст): Колко се облагаха презъ време на дружбацитѣ?

Д-ръ И. Караджовъ (з): 6 л. 100-тѣ килограма брашно и 2 л. 100-тѣ килограма трици.

А. Пиронковъ (д. ст): 180 л. бѣше на килограмъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): И тукъ има пакъ намаление въ мѣтото — облекчение за смѣтката на производителитѣ. Г. Караджовъ настоява мѣтото да бѣде еднакво, както за типовото, така и за луксозното брашно — единъ възгледъ неправи. Ние облагаме типовото брашно по-скѣпно, съ 6%, а луксозното — съ 3%, защото искаме да задържимъ у насъ типовото, като нужно за пироваката консумация, а луксозното облагаме по-малко, понеже имаме ни-

тересъ да го занесемъ навънъ, защото не е толкова необходимо за нашата мѣтна консумация, не е артикулъ отъ първа необходимостъ.

Р. Василевъ (д. ст): А за трицитѣ е турено това високо мѣто, защото тѣ сж фуражъ, необходимъ за земледѣлското население, което пѣма съ какво да храни добитѣка си.

Министъръ П. Тодоровъ: Това е най-важното.

Р. Василевъ (д. ст): Хората даваха по 3—4 л. за килограмъ трици.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст): Това е направено именно, за да задържимъ трицитѣ за нашия добитѣкъ, защото и безъ това се чувствува голѣма нужда отъ фуражъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Г. Караджовъ предлага мѣтото на брашното въ ст. 25 да се намали отъ 6% на 3% по стойността. Който отъ васъ сж съгласенъ съ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мѣншество, Събранieto не приема.

Както чухте, сжщиятъ народенъ представителъ предлага поправка и въ ст. 26 — за трицитѣ — мѣтото отъ 10% да се намали на 3%. Който отъ васъ приема тѣзи поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Мѣншество, Събранieto не приема.

Има друго предложение отъ народния представителъ г. Тодоръ Панайотовъ по ст. 27 — за семената. Той предлага мѣтото да се намали, а именно въ буква б, на слънчогледовото семе, отъ 10 л. на 5 л. за 100-тѣ килограма и въ буква в, на тиквеното семе, отъ 6 л. на 3 л. за 100-тѣ килограма.

Има думата народниятъ представител г. Тодоръ Панайотовъ.

Д. Тодоровъ (д. ст): Г. председателю! Позволете ми да отпразя единъ протестъ противъ тѣзи безкрайни предложения.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, оставете.

С. Василевъ (д. ст): Г. председателю! Чакайте да чуемъ какво ще каже г. Тодоровъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Тодоровъ пѣма думата.

Има думата г. Тодоръ Панайотовъ.

Т. Панайотовъ (з): Г-да! Не искамъ да обосновавамъ моето предложение само затова, защото виждамъ, че много отъ народнитѣ представители тукъ не иска да приеме предложенията, които изхождатъ отъ нашия народни представители, като защитници на земледѣлското население.

С. Василевъ (д. ст): Какви защитници сте вие, бѣ?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приема тѣзи поправки, които предлага г. Тодоръ Панайотовъ, за намаление мѣтото на слънчогледовото семе отъ 10 л. на 5 л. за 100-тѣ килограма и на тиквеното семе отъ 6 л. на 3 л. за 100-тѣ килограма, моля, да вдигнатъ рѣка. Мѣншество, Събранieto не приема.

Има ново предложение отъ народния представител г. Караджовъ по ст. 29 — за тютюна.

Има думата народниятъ представител г. д-ръ Илиа Караджовъ.

Т. Кожухаровъ (д. ст): Той прави тѣзи предложения за домагогия за да му пишатъ името въ вестницитѣ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Г-да! При второто четене искахъ да ви занимамъ съ въпроса за износното мѣто на фурдата и рѣзания тютюнъ, но отгеглихъ предложението си, за да дамъ възможностъ на г. докладчика да проучи въпроса. Въпросътъ се касае да се облажатъ тютюнитѣ не както е въ проекта „бохча и кърджалийска басма — по 30 л. на 100 кгр.; балчи-бали и всички останали видове — 10 л.; рѣзали тютюнъ и папирози — 5 л. и фурда — 1 л.“, но да се даде една справедливостъ въ облагането, като се има предъ видъ, че тютюнитѣ въ България по цени не сж еднакви, както напр. зърненитѣ храни, а сж отъ разни качества, отъ които едни се продаватъ по 200, други по 300,

а трети по 400 л.; затова справедливо е да се въведе и за тютюна адвалорното мито, и то 2%.

П. Петрович (д. сг): Самият производител иска такъ, както е въ закона.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Азъ правя предложението митото да бъде адвалорно, споредъ стойността, като едновременно правя и една корекция относително фурдата, защото презъ 1921 г. е изнесени 350 хиляди килограма фурда, а презъ 1922 г. — 1.200.000 кгр.; това ме кара да предлагамъ, че търговците пакуствено правятъ фурда и я изнасятъ, като печелятъ 29 л. мито на 100 кгр. Като имате предъ видъ, че презъ 1921 г. е изнесени 1.200.000 кгр. фурда, ще направите сметка, че търговците е печелили няколко стотини хиляди лева.

Като имамъ предъ видъ туй, азъ намирамъ за умѣстно митото на фурдата и карнитното да бъде новинено отъ 1 л. на 5 л., за да се накаратъ нашитъ фабрики да ги преработватъ, защото то е една индустрия, която трѣбва да се насърчи, а митото на рѣзания тютюнъ и напиренитъ отъ 5 л. на 100 кгр. да се намали на 1 л. Азъ бихъ желалъ да бъдатъ съвършено освободени отъ мито, но предъ видъ финансовото затруднено положение на страната, нека бъде 1 л. Отъ името на тютюнопроизводителитъ, на тютюневата индустрия и въ името на справедливостта, моля, да бъде прието предложението ми.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Изглежда, че г. Караджовъ по този въпросъ често си мѣни мнението и азъ не зная кое свое мнение той поддържа.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Сжщото, което поддържахъ и на второ четене.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Въ комисията този въпросъ беше дълго дебатиралъ. Всички, и г. Караджовъ, сподѣляха мнението, че не можемъ да увеличимъ износното мито на тютюна, поради лошия пазаръ въ чужбина. Когато добавихме въпроса да преминемъ къмъ адвалорното мито и за тютюна, по принципъ се съгласихме, че можемъ да го възприемемъ, но щомъ взомахме молитъ и почнахме да правимъ изчисленията, самъ г. Караджовъ каза: „При туй положение, нека да остане сегашното мито туй, както е“. Туй беше неговото мнение, тѣзи бѣха неговитъ думи, като чакождаше отъ интереситъ на производителитъ, главно отъ интереситъ на нашитъ тютюнопроизводителни кооперации. А днесъ кои интереси защитава?

Д-ръ И. Караджовъ (з): Вие недобросъвестно докладвате, г. докладчикъ!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Прави Вие напомняне, г. Караджовъ, да не смѣете да се изразявате така. Вие пѣмате думата!

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че въпроси, които не сж разглеждани въ комисията, не би трѣбвало да се разглеждатъ на трето четене.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Докладчикътъ не докладва истината.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. Караджовъ! Помнете добре, че ние двама бѣхме на мнение да останаатъ сегашнитъ мита, като по-високи за тютюнопроизводителитъ.

Д-ръ И. Караджовъ (з): Вие настоявахте да остане 10%.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата, г. Караджовъ.

Който отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ поправката, която предлага г. Караджовъ, моля, да вдигнатъ ръка. Меништво, Събранието не приема.

С. Костурковъ (д. сг): Нека г. докладчикътъ обясни въпроса. Какъ така?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля! Миснаваме къмъ следующето предложение, направено отъ нашмак-

лийския народенъ представителъ, г. Христо Господиновъ I, което се отнася къмъ ст. 31 п. 3. Той иска митото по п. 3 да се намали на 5 л. на кубикъ.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Господиновъ I.

Х. Господиновъ I (д. сг): Г. г. народни представители! Касае се за пограничната търговия на пограничното население, което стои далечъ отъ вътрешността и не може да донесе своитъ произведения на нашия пазаръ, а трѣбва да ги продава отгатакъ границата. Размѣрътъ на митото, обаче, е толкова високъ и по-напредъ, и есга, че при това положение, което имаме, то пакъ не ще може да изнася своитъ произведения. Касае се само за дѣски бичени или репдосани. Кolkото се отнася до други, въ груба форма дървентъ строителенъ материалъ, нека си останатъ тѣзи високи мита, за да бъде принудено населението да го обработва и обработенъ да го изнася. Но обработениятъ, при този високъ размѣръ на митото, не може да го изнася. Затуй моля, г. г. народнитъ представители, а вѣрвамъ и г. министърътъ на финанситъ ще се съгласи, щото износното мито да бъде намалено на 5 л. на единъ куб. метъръ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г-да! Специално за дѣскитъ, именно биченитъ или репдосанитъ, новиятъ законопроектъ предвижда едно намаление на митата. По стария законъ тѣ сж плащали . . .

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Сакъзовъ! Моля, дейте приказва тамъ.

Я. Сакъзовъ (с. д): Г. председателю! Вие гледайте по-добре да ръководите заседанието. Ние тукъ можемъ да сподѣляме мислитъ си.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вие сте свободни да си сподѣляте мислитъ, но не правете шумъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Това не е шумъ. Въ свързка съ гласуването се обясняваме.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): По стария законъ, тези, който е въ сила сега, за кубикъ дѣски се плаща мито 40 л. златни, а по новия законопроектъ се предвижда 15 л. на кубикъ — значи има едно намаление отъ два пати и повече. На васъ предоставямъ да го измѣните, ако намѣрите за нужно.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вашето мнение какво е, г. докладчикъ?

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Азъ поддържаамъ мнението на комисията.

Х. Господиновъ I (д. сг): И съ това намаление тии дѣски не е възможно да се изнасятъ. Съ този материалъ ще остане да задоволяватъ само своитъ нужди на мѣстото, а въ мѣста като Ксанти, което е подъ стрѣхата на къщата ни, да не могатъ производителитъ да отнасятъ дѣскитъ си.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ съ предложението на г. Господиновъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министърътъ на финанситъ е съгласенъ съ това. Вѣрвамъ, че и г. докладчикътъ ще приеме.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Приемамъ го.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Сега пѣма да се гласува предложението, а после, заедно съ цѣлия законъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. сг): Трѣбва да се гласува предложението.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г-да, по-позе комисията възприема това предложение, то ще се гласува заедно съ цѣлия законопроектъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ (д. ст.): Това предложение трѣбва да се гласува като отделна част, като прибавка къмъ законопроекта.

Т. Влайковъ (д. ст.): Трѣбва да се гласува — така е редътъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще го гласуваме.

Има предложение отъ г. Христо Господиновъ I за една поправка въ ст. 31 п. 3: да се намали митото отъ 15 л. на 5 л. на кубикъ, съ което се съгласи и г. министърътъ на финансите и г. докладчикътъ. Моля, да се произнесете дали го одобрявате.

Който отъ васъ е съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинството, Събранието приема.

С. Костурковъ (д. ст.): (Къмъ Х. Господиновъ I) Гласуваме предложението само за вашия край, но вие трѣбва да знаете, че за другитѣ крайща на България не е така. Вие правите мечешка услуга на цѣлата страна, като искате да услужите само на вашия край. Вие знаете, че въ България се внася дървенъ материалъ отъ Ромъния.

Х. Господиновъ I (д. ст.): Предложението ми е за цѣлата страна. Стига да имаме излишенъ материалъ за износа.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Последно предложение — отъ г. Ради Василевъ.

С. Костурковъ (д. ст.): Не може така, защото азъ познавамъ толкова добре оня край, колкото претендиратъ нѣкои депутати да го познаватъ.

Министъръ П. Тодоровъ: То е толкова ясно, че нѣма защо да се дебатира.

С. Костурковъ (д. ст.): Хичъ не е ясно.

Министъръ П. Тодоровъ: Г. председателю! Моля, дайте ми думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата.

Министъръ П. Тодоровъ: Твърди се, че се намаляването на износното мито — тъй, както стана преди малко — на дървени строителенъ материалъ, се върни една грѣшка, защото сме внасяли дървенъ материалъ отъ Ромъния. Безспорно, че внасяме. Но онези, които се спася отъ Ромъния, не задоволява всички нужди на България — той достига само известни райони и тамъ спира. А целта на това измѣнение е да се задоволятъ нуждитѣ на балканскитѣ крайща, които, вследствие липсата на уредени съобщения, не могатъ по никакъвъ начинъ да пращатъ своя дървенъ материалъ въ полето, въ тѣзи крайща на нашата държава — която, макаръ че е малка, но все пакъ е държава съ различна конфигурация — които иматъ нужда отъ такъвъ материалъ. Следователно трѣбва да дадемъ възможностъ на нѣкои отъ балкански крайща — особено това се касае за новитѣ земи додолко, доколкото тѣ останаха у насъ — да могатъ да изпращатъ своя дървенъ материалъ другде, защото, както казахъ, той не може да се изпраща въ полскитѣ крайща въ България. Това е предложението. Този, който мисли, че може да ме убеди, че намерението въ Тоговския балканъ, който е единъ голѣмъ басейнъ на дървенъ материалъ, може да изпраща дървениятъ материалъ въ полето, той се заблуждава. Никой нѣтъ това не може да стане и нѣма да стане, докато не прекораме тамъ линия. Този, който смѣта, че населението въ мѣстата на новитѣ крайща може да сервира съ голѣми количества дървенъ материалъ полето, при онѣзи съобщения, при онѣзи кози пътеки, тамъ, където си служатъ съ катъри, той също много се заблуждава. И сега при тѣзи мита, които имаме, ние не можемъ да изнесемъ въ Гърция или другде и единъ кубически метъръ дървенъ материалъ отъ тѣзи крайща. Това е назначението на туй измѣнение. Ние и при тоя законъ, и при туй измѣнение, нѣмаме се пуждаемъ отъ ромъния дървенъ материалъ дотогава, докато не свържемъ нашитѣ балкански крайща съ нормални съобщения. Следователно, въпросътъ е доста проученъ и нѣма защо да се казва, че така инцидентно, по

пастроение, ние внасяме забелѣжки въ законопроекта. (Рѣкопѣскания отъ нѣкои сговористи)

С. Костурковъ (д. ст.): Ако бихте ми дали думата, азъ ще Ви докажа, че това е вѣрно само за единъ край. Но вие, г. министре, съ тѣзи тарифи ще направите дървениятъ материалъ и отъ Вѣльовския балканъ да отиде на надолу и по такъвъ начинъ ще повдигнете неговата цена отъ 1.500 на 2.000 л. кубическиятъ метъръ. Затова казвамъ, че онова, което се казва, е вѣрно за ония крайща, но за цѣлата страна не е вѣрно. Туй, което казва г. министърътъ, че въ ония мѣста материалътъ се свлича съ катъри, е вѣрно, по той се снима съ катъри и отъ Родопитѣ къмъ Пазарджикъ и Пловдивъ.

Министъръ П. Тодоровъ: Дотогава, докогато имаме този интензивенъ строежъ въ София, който е още въ своето начало; дотогава, докогато за всѣки кубически метъръ дървенъ материалъ отъ Вѣльово и отъ близкитѣ крайща около София, имаме такива прекрасни съобщителни средства, каквато е Пловдивската линия — безспорно е, че дървениятъ материалъ отъ района Вѣльово-Сарамбей, ще намира своя естественъ пазаръ тукъ. А вие знаете, г. г. народни представители, че жилищната криза въ България е грамадна, знаете, че и въ Пловдивъ също трѣбва да се строи и достроява, че всички градове въ България — стига да иматъ средства, а полека-лека тѣ намиратъ средства — има да задоволяватъ свои голѣми нужди. Следователно дървениятъ материалъ отъ тѣзи разработени басейни ще остане тукъ, или ще се консумира въ една ограничена периферия. Но вѣрно е това, което каза г. Костурковъ. Тамъ е и цѣлата на тази поправка — онѣзи крайща, които не сж могли досега да изпаятъ нѣщо отъ тѣзи мъртви богатства, да могатъ да се раздвижатъ, да се съживятъ. Но азъ казахъ, че адвалорниятъ принципъ ни дава всѣкога възможностъ да ограничимъ или да осуетимъ известна износа тогава, когато стопански или жилищни интереси на България налагаатъ това да стане.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Последната поправка, която се предлага отъ г. Ради Василевъ, се отнася къмъ ст. 44. Той предлага къмъ тази статия да се постави следующиятъ текстъ: (Чете) „а) рѣзнета отъ захарното цвекло — 2 л. на 100 кгр.; б) други — 0.50 л.“ (Къмъ Р. Василевъ) Желаете ли да развиете предложението си?

Р. Василевъ (д. ст.): Азъ казахъ по-рано каквото имаше да кажа; сега нѣма какво да мотивирамъ. Г. министърътъ и г. докладчикътъ се съгласиха още когато го развихъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. ст.): Г-да! Въ сжщностъ новъ е първиятъ пунктъ отъ предложението, а именно буква а: „Рѣзнета отъ захарното цвекло“. Това сж отпадъци, г. г. народни представители; ние можемъ да ги запазимъ, като туримъ на тѣхъ по-голямъ износен мито.

Втората буква б я имаме по-рано въ ст. 44: „Отпадъци неопиоменовани другде — 0.50 л.“

Азъ приемамъ предложението на г. Василева.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Сега ще гласуваме. Който отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ поправката на г. Василевъ така, както я прочетохъ, съ която е съгласенъ и г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинството, Събранието приема.

Ще пристъпимъ къмъ гласуване изцѣло законопроекта. Който отъ васъ, г. г. народни представители, сж съгласни да се приеме законопроектътъ за тарифата на износнитѣ стоки на трето четене, съ дветѣ прибавки, които се приеха отъ васъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинството, Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители за сведение, че е постановенъ законопроектъ за разрешение на Кюстендилския окръгъ и на Русенската градска община да сключатъ заеми. Този законопроектъ ви е раздаденъ.

Пристъпваме къмъ второто четене на законопроекта за извънбюджетенъ (свръхемѣтенъ) кредитъ на сума 40,000,000 л., за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара на 30 септември 1923 г. въ гр. Враца. (Къмъ министъръ П. Тодоровъ) Съгласни ли сте, г. министре.

Министъръ П. Тодоровъ: Да, понеже не ще има дебати.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Часътъ е 20.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Понеже часътъ е 20, моля ви да се съгласите да продължимъ заседанието, докато се свърши съ този законопроектъ, понеже по него падали ще се вдигнатъ голѣми дебати. Които отъ васъ сж съгласни да се продължи заседанието докато се свърши съ второто четене на законопроекта за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ на сума 40.000.000 л. за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара на 30 септемврий 1923 г. въ гр. Враца, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): Г-да! Комисията се занима съ законопроекта за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара въ гр. Враца. Назначена е била специална съдебно-административна комисия, която на самото мѣсто е опредѣлила размѣра на щетитѣ на пострадалитѣ отъ пожара. Споредъ изчислението на тая комисия, има нанесени щети за около 70 милиона лева. Ето защо, парламентарната комисия възприема — и съ туй е съгласенъ и г. министърътъ на финанситѣ — помощта да се увеличи, като отъ 40.000.000 л., както е предвидена въ законопроекта, стане 70.000.000 л. Освенъ това, комисията възприема да се опростятъ митата за печикитѣ, които сж били внесени и раздадени на пострадалитѣ отъ пожара. Относно стѣклата комисията отдѣли този въпросъ, понеже тѣзи, които получаватъ помощъ, въ сѣщностъ не сж получили никакви стѣкла — тѣхнитѣ жилища сж били напълно разрушени затова, повтарямъ, комисията отдѣли този въпросъ.

Независимо отъ това, комисията изказа едно мнение, къмъ което се присъедини и г. министърътъ на финанситѣ: когато бждатъ започнати строежитѣ, да се предвиди допълнителенъ кредитъ, и когато вече ще имаме точни данни отъ съдебно-административната комисия за щетитѣ, да се предвиди едно увеличение размѣра на помощта и то процентно — на тѣзи, които получаватъ помощъ специално за изгорени здания до 50.000 л., да се предвиди едно увеличение съ 50%, на тия надъ 50.000 л. до 100.000 л. — 30%, а на тия, които иматъ щети отъ 100.000 л. нагоре — 20%. Това е мнението на комисията, понеже оценкитѣ, дадени отъ назначената съдебно-административна комисия, сж съ огледъ на оцветността на сградитѣ. Една частъ отъ тѣхъ сж били доста оцветѣли и затова иматъ малка оценка, обаче когато пострадалитѣ ще започне да строи, безспорно съ туй, което ще получи като помощъ, не ще може да изкара своята сграда. Това е едно мнение, което се одобри . . .

Министъръ П. Тодоровъ: По начало.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): . . . по начало отъ г. министра на финанситѣ. Азъ ще моля почитаемото Народно събрание да възприеме тия измѣнения и да гласува законопроекта, както е предложенъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Прочетете заглавнето на законопроекта.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ

за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ на сума 40.000.000 л. за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара на 30 септемврий 1923 г. въ гр. Враца“.

Комисията увеличи сумата отъ 40.000.000 л. на 70.000.000 л.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще гласуваме. Които отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ заглавнето на законопроекта, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. приложение № 16, Т. I)

Въ чл. 1 комисията измѣни само сумата — 40.000.000 л. на 70.000.000 л.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Ще гласуваме. Които отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ чл. 1 отъ законопроекта тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. приложение № 16, Т. I).

Въ чл. 2 комисията направи следнитѣ измѣнения:

Второто изречение, което почва съ думитѣ: „Освенъ сумитѣ“ и пр. го измѣни така: „Сумитѣ, раздадени по чл. 1 алинея втора отъ тая наредба следва да се снабдятъ при изплащането“.

Следъ това прибави нова забележка, която става забележка първа съ следния текстъ: (Чете) „Освобождаватъ се отъ вносно мито и други данъци, такси и бонин вносите презъ Варненската митница и раздадени отъ Популярната банка на пострадалото население печки“.

Забележката по проекта става забележка втора и остава съ сѣщия текстъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Които отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ чл. 2 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Семерджиевъ (д. сг): (Чете чл. 3 — вж. приложение № 16, Т. I)

Чл. 3, като безпредметенъ, комисията го премахва. Той предвиждаше даване помощта на части. Понеже предвиждаме помощитѣ да се дадатъ въ пълния размѣръ, щетитѣ ще се изплатятъ изеднитѣ път.

Чл. 4 става чл. 3. (Чете го — вж. приложение № 16, Т. I)

Комисията го прие безъ измѣнение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не иска думата. Ще гласуваме. Които отъ васъ, г. г. народни представители, приематъ чл. 3 тѣй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Ще пристъпимъ къмъ опредѣлянето на дневния редъ.

Х. Баралиевъ (с. д) Г. председателю! Искамъ думата само за 10 минути за лично обяснение.

Завчера, въ сѣбота, народниятъ представителъ г. Петко Петковъ е хвърлил по мой адресъ редъ инсинуации и клевети, но които искамъ да дамъ обяснение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Баралиевъ! Понеже продължихме заседанието само за разглеждане на законопроекта за даване помощъ на гр. Враца, моля Ви да отложите засега Вашето обяснение, като си запазите правото да го дадете въ следующето заседание.

Х. Баралиевъ (с. д): Съгласенъ съмъ, но това трѣбва да се има предъ видъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Моля ви да присметете за следующето заседание, което ще стане въ срѣда, на 14 ч. следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ на сума 70.000.000 л. за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара въ Враца на 30 септемврий 1923 г.;

2. Първо четене законопроекта за разрешаване на Кюстендилския окръгъ и на Русенската градска община да сключатъ заеми;

3. Трето четене законопроекта за общественитѣ осигуровки;

4. Първо четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба;

5. Първо четене законопроекта за практическото рибарско училище и

6. Одобрение предложението за одобрение сключената между царство България и република Австрия конвенция и пр.

Ония от васъ, г. г. народни представители, които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. 5.)

Подпредседатели: { Н. НАЙДЕНОВЪ.
Д-ръ Б. ВАЗОВЪ.

*Секретарь: Д-ръ ЦВ. ДЯКОВЪ.

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. Антоновъ.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народнитѣ представители: Никола Мушановъ, Теодоръ Теодоровъ, Недѣлко Топаловъ, Ванко Георгиевъ, Добри Беровъ, Василь Домузчиевъ, Велико Стефановъ, Петко Търнаповъ, Иванъ Горбановъ, Владимиръ Дамяновъ, Владиславъ Мариновъ, Методи Храповъ и Петъръ Алековъ	801	
Питане отъ народния представителъ Петъръ Минковъ — къмъ министра на правосъдието — пита: защо и по какви следствени дѣла се преследватъ бившитѣ министри отъ кабинета Стамболийски Христо Маноновъ, Коста Томовъ, Стоянъ Омарчевски, Александъръ Радоловъ, Марко Турлаковъ, Зографски, Павловъ, Муравиевъ, Яневъ, Цанко Бакаловъ, Недѣлко Атанасовъ, Христо Стояновъ, а също и членове отъ бившето постоянно прикѣствие на Земледѣлския сѣюзъ Петковъ и Георги Марковъ (Съобщение)	801	
Законопроекти: 1) за отпусане отъ Българската народна банка заемъ отъ 10.000.000 л., подъ гаранция на държавата, на Българската централна кооперативна банка за изплащане обезщетѣнието на застрахованитѣ отъ градушка земледѣлци (Съобщение)	801	
2) за земледѣлскитѣ опитни и контролни институти (Трето четене)	801	
3) за скрититѣ недостатѣци при продажбата на домашнитѣ животни (Трето четене)	801	
4) за общественитѣ осигуровки (Второ четене — продължение докладваното и приемане)	802	
5) за тарифата на износнитѣ стоки (Трето четене)	813	
6) за разрешаване на Кюстендилския окръгъ и Русенската градска община да сключатъ заеми (Съобщение)	819	
7) за извънбюджетенъ (свръхсметенъ) кредитъ на сума 70.000.000 л. за даване помощъ на пострадалитѣ отъ пожара на 30 септемврий 1923 г. въ гр. Враца (Второ четене)	819	
Дневенъ редъ за следующето заседание	820	